

Taassup ve İrtica

M. İlyas BOZKURT

İLSAM Onursal Başkanı

Kardeşlik

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Osmangazi Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi Dekanı

Rahmet ve Bereket

Ayında Keşif Yolculuğu

Prof. Dr. Hasan ONAT

Ankara Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

İman-Ahlak-Adalet İlişkisi

Akın KARADENİZ

İLSAM Başkanı

Küreselleşen Dünyada

Dini Kimlikler ve Mezhepler

Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

İslami İlimler Fakültesi Dekanı

Ramazan Aylarının

Sosyolojik olarak Düşündürdükleri

Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ

Ankara Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

2019
Ramazan

*En doğuda, en batıda
İki parmağın arasında
Yetişme telaşında Ramazan...*

*Birlik olmanın gücünde
Düinde, bugünde, yarında
Tane tane duada Ramazan...*

#RamazanHerYerde

Ramazan'ı fark etmemizi sağlayan "o anlarda"
çektığınız fotoğrafları #RamazanHerYerde
etiketiyle paylaşın, gönüllerimizle güzelleşen
dünyamızın birlikte farkına varalım.

KUVEYT TÜRK
SAĞLAM BANKACILIK

www.bursa.bel.tr

f t i bursabuyuksehir

İLSAM Başkanı
Akın KARADENİZ

İLSAM Adına İmtiyaz Sahibi
Akın KARADENİZ

Editörler
Yavuz AYGAN (Sorumlu)
Mustafa Ragıp GÖKMEN

Hukuk Danışmanı
Av. Metin ALTINSOY

Görsel Yönetmen
Mesud NAMLIKAYA

Tasarım & Grafik
Revizyon Medya

Baskı
Varanoğlu Matbaa
Yeni Karaman Mudanya Cad.
3. Kerem Sk.No.1
Osmangazi / BURSA
Telefon: 0 224 247 82 82

Adres
Üçevler Mah. Burçak Sok. No:6
Vizyon Plaza Kat:2
Nilüfer / BURSA

Tel&Fax
0 224 256 72 00

Mayıs 2019

İçindekiler

Taassup ve İrtica

M. İlyas BOZKURT
İLSAM Onursal Başkanı

10

Rahmet ve Bereket Ayında Keşif Yolculuğu

Prof. Dr. Hasan ONAT
Ankara Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

16

Ramazan Bir Muştu Olsun, Çoraklaşmış Gönüllere

Prof. Dr. Mehmet AKGÜL
Necmettin Erbakan Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

14

Kardeşlik

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Osmangazi Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi Dekanı

6

Ramazan Aylarının Sosyolojik Olarak Düşündürdükleri

Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Öğretim Üyesi

20

Küreselleşen Dünyada Dini Kimlikler ve Mezhepler

Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi Dekanı

30

Komşuluğun Yeni Halleri

Bekir AĞIRDİR

26

Çocuklarda Mutsuzluk Hastalığı

34

Bir Hat Bir Sanat: Bursa Ulu Camii

36

Değerli Okurlarımız,

Yavuz AYGAN
İLSAM Kurumsal
İletişim Direktörü

*İ*LSAM, bugün on yılı aşkın süredir kesintisiz yayın yapan, ilâhiyat ve beşeriyeti akademik fikir ile bütünleştirerek, yüzlerce akademisyen ve alanında uzmanlaşmaya giden öğrenci kadrosuyla yayın hayatındaki başarısına bir yenisini daha ekledi. Yoğun ve detaylı çalışmalar neticesinde “2019 Ramazan Özel Sayısı”nı, bu güzel ayın vesilesiyle, kalemden gönle uzanıp binlerce kişiye ulaştırmak büyük bir sevinç ve heyecan veriyor.

Bu sayıda yer alan yazılar, konunun ehli olan kişiler özenle kaleme aldı. Bizler de keyifle okuyacağınız ve istifade edebileceğiniz biçimde sizler için hazırladık.

2019 Ramazan Özel Sayısı’nda; Ramazan’da ilimle olan ilintimizin artması ve İslâm ile doğru bağlar kurmaya ilişkin; ‘taassup ve irtica’ hakkında bir bakış edineceksiniz. Buna mukabil, kendinizi keşfetmek için iyi bir fırsat olan bu ayda benliğinize bir yolculuk yapacaksınız. İslâm’ın din ve kültür dayanaklarında oluşan dini kimliklerin top-

lumsal biçimlerini tefekkür edecek ve yanı sıra kardeşliğin İslâm ve insanlık adına özüne nasıl bakılması gerektiğini inceleyeceksiniz. Ramazan’da ve diğer bütün aylarda yapılan ibadetlerin Müslümana yükleyeceği misyonu “İman-Ahlak-Adalet ilişkisi” başlıklı makalemizi okuyarak tefekkür edeceksiniz.

Elbette her sayıda olduğu gibi sadece akademik değil, her kesimden bireyi alakadar eden aktüel konuları da ele aldık. Ailenin en önemli yapıtaşı olan çocukların, 5 önemli sorunundan ve toplumumuza yansımalarından bahsettik. Ramazan’da ve her zaman en yakınımızda olan komşularımıza yer verdik. Bir de küçük bir zihin gezisi olarak, huzur şehri Bursa’nın muhteşem Ulu Camii’nin hat sanatıyla buluşmasına misafir olduk.

Her zaman olduğu gibi Ramazan ayında da ilimle iştigalin önemine binaen, sizlerle yeni sayılarda tekrar buluşmak ümidindeyiz. Bu nadide ayın tüm İslâm âlemine huzur, bereket ve barış getirmesi dileğiyle...

Sağlık ve tebessümle kalın...

M. İlyas BOZKURT / İLSAM Onursal Başkanı

Taassup ve İrtica

Kur'ân'ın ve İslâm'ın iki büyük düşmanı vardır: Biri küfür ve dalalet, diğeri taassup ve yobazlıktır. Taassup kişinin nedenini, nasilini, niçinini bilmeden; bir şeye, bir fikre, bir inanca körü körüne bağlanması demektir.

Cenâb-ı Allah Kur'ân-ı Kerim'de iki farklı âyette: **“Onlara, “Allah'ın indirdiğine uyun!” denildiğinde, “Hayır, biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz(yol)a uyarız!” derler. Peki ama, ataları bir şey anlamayan, doğru yolu bulamayan kimseler olsalar da mı? (onların yoluna uyacaklar)”** (Bakara Sûresi; 2/170)

“Hani inkâr edenler kalplerine taassubu, cahiliye taassubunu yerleştirmişlerdi. Allah ise, Peygamberine ve inananlara huzur ve güvenini indirmiş ve onların takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) sözünü tutmalarını sağlamıştı. Zaten onlar buna lâyık ve ehil idiler. Allah, her şeyi hakkıyla bilmektedir.” (Fetih Sûresi; 48/26) buyurmaktadır.

Kur'ân'ın ve İslâm'ın iki büyük düşmanı vardır: Biri küfür ve dalalet, diğeri taassup ve yobazlıktır. Taassup kişinin nedenini, nasilini, niçinini bilmeden; bir şeye, bir fikre, bir inanca körü körüne bağlanması demektir.

Bu bazen takım fanatizmi, bazen partizan-

lık, bazen cemaat taassubu olarak ortaya çıktığı gibi, bazen de şoven bir milliyetçilik olarak tezahür edebilir.

Bazen külli bir fikir ve düşüncedir; bazen de cüz'i ve lokal bir kabuldür taassup. Kendi partisinin, cemaatinin ya da aşiretinin doğrularını, adet, gelenek ve göreneklerini, ön yargılarını, batıl inançlarını kesin doğru olarak kabul edip, her şeyi ona göre sınıflandırır. Çünkü taassup bir evveliyattır. Taassubun oluşabilmesi için iki şeye ihtiyaç vardır: Biri batıl inançlar, diğeri de bunlara körü körüne inanan, sıkı sıkıya bağlanan ve bunlar için canhıraş mücadele eden cahil ve dengesiz insan. Bu iki tehlikeli unsurun bir araya gelmesi, ateşle barutun bir araya gelmesi gibidir.

Taassup sahibine mutaassıp ya da tutucu denir. Ancak tutuculuğu hayat felsefesi haline getirip tüm hayatına hâkim kılana da yobaz denir.

Taassup önyargıdan kaynaklanır. İnsan doğduğu coğrafyada, içinde yetiştiği kültürde kendisine verilen ilk bilgileri kesin doğru olarak

Yaşanan din gerçek İslâm ise, Kur'ân'ın ve sünnetin bize aktardığı Kur'ân İslâmı (Hanif İslâm) ise, din iki cihanda mutluluk ve huzurdur. Ancak din Allah'ın gönderdiği saf din değil de, hurafelerle, batıl inançlarla tahrif olmuş inançlar topluluğu ise, o zaman din afyondur. İnsanları dünyada da âhirette de rezil ve perişan eder.

kabul edip hayatının geri kalan kısmında bunlara kıyas eder. İlk öğrendiği yanlışsa, sonraki yıllarda karşısına çıkan doğruyu reddeder. Evet, taassubun çekirdeğinde önyargı vardır.

Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Mübîn'de şöyle buyurmaktadır:

“Şüphesiz, yeryüzünde yürüyen canlıların Allah katında en kötüsü, aklını kullanmayan önyargılı (taassup sahibi) insanlardır.” (Enfâl Sûresi; 8/22)

Bu tip insanlar çoğaldıkça ve sosyal hayata yön verir sayıya ya da mevkiine yükseldikçe, her türlü yeniliğe ve gelişmeye karşı çıkan bir mekanizma gibi çalışır. Bu sosyal mekanizmaya irticâ hareket, bunun mensuplarına mürteci, bu hareketin neticesine de irtica denir.

Taassubun en tehlikelisi, yanlış bilgi ve inancın din olarak öğretilmesidir. Mutaassıp kişi, körü körüne bağlandığı şeyin bir de din olduğuna, Allah'ın (cc) emri olduğuna inanıyorsa, ucunda ölüm olsa o yanlıştan dönmez; bunu da cihat olarak kabul eder. Mesela sırtını dikenli sopayla döverecek kanatmayı ibadet sanan bir adam, kendisini bundan vazgeçirmek isteyen zatı şeytan telakki eder.

Hem mesela mezarda yatan ölü bir zatın rızıkları bollaştıracağına, hastalıkları iyileştireceğine inanan, mezarlara çaput bağlayan, mum yakan, hâsılı ölüden medet uman bir adam, bunu dinin aslından zannederek bir inanç haline getirmişse ve bu inanca körü körüne ve sıkı sıkıya inanarak bel bağlamışsa, bu hatayı düzeltmek isteyen bir hoca efendinin telkin ve sohbetinden o hoca efendinin dinsiz ya da din düşmanı olduğu hükmünü çıkarır. Bu yüzden Kur'ân şöyle buyurmuştur: **“Ey insanlar! Allah'ın vaadi gerçektir, sakın dünya hayatı sizi aldatmasın ve o aldatıcı (şeytan) da Allah hakkında sizi kandırmasın!”** (Fâtır Sûresi; 35/5)

Yaşanan din gerçek İslâm ise, Kur'ân'ın ve sünnetin bize aktardığı Kur'ân İslâmı (Hanif İslâm) ise, din iki cihanda mutluluk ve huzurdur. Ancak din Allah'ın gönderdiği saf din değil

de, hurafelerle, batıl inançlarla tahrif olmuş inançlar topluluğu ise, o zaman din afyondur. İnsanları dünyada da âhirette de rezil ve perişan eder.

Taassup iki sebepten kaynaklanır:

Birincisi; dünya-âhiret dengesinin kurulamamasıdır.

Kişinin dünyayı bırakıp vaktini tamamen uhrevi konulara ayırması ve dünya-âhiret dengesinin kurulamamasından kaynaklanır.

Mesela İsrailoğulları Hz. Mûsa'dan sonra giderek dünyevileştiler. Dünyayı hayatın gayesi yapıp âhireti terk ettiler.

İsrailoğulları içerisinde zuhur eden Hz. İsa (as) ve etrafındaki havarileri ise, İsrailoğulları'nın bu ifrat derecesindeki hal ve tavırlarına tepki şeklinde takvaya, maneviyata ve manevi değerlere azami derecede önem vermişlerdir. Ancak, Hristiyanlık dini ilerleyen yüzyıllarda gittikçe aslından ayrıldı, tahrif oldu, karanlığa ve “dâllin” ifadesindeki gölgeye mahkûm oldu. Ve en nihâyetinde Hristiyanlar, Yahudilerin tam aksine, dünyayı tamamen terk ettiler. Ve ruhanileri kiliselerde, çilehanelerde kendilerini inzivaya çektiler. Papazlar Hz. İsa'ya benzeyeceğiz diye evlenmedi; rahibeler Hz. İsa gelecek diye evlenmemeyi tercih etti. Ruhani bir hayata atıldılar. Dünya hayatından sıyrılıp çıktılar. Böylelikle kiliselerde, çilehanelerde, mağaralarda ve hiç kimsenin olmadığı dağlık ve ormanlık yerlerde yâni gölgelerde inziva hayatı yaşadılar. Ve Kur'ân onlara “dâllin” sıfatını layık gördü.

İşte Kur'ân, Fâtıha sûre-i celîlesinde, daha ilk sûrede, daha Kur'ân-ı Kerim'in kapısından girerken Fâtıha kapısının üzerinde insanlara, “ne Yahudiler gibi âhireti terk edip dünyaya saplanın, ne de Hristiyanlar gibi dünyayı terk edip âhiret için ruhânîleşin. Sırat-ı müstakim olan orta yolu tutun.” O orta yol ki; “Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya, yarın ölecekmiş gibi âhirete çalışma yoludur” demek sûreti ile Müslümanlara bu meselenin ehemmiyetini şiddetle beyan eder.

Ayrıca, Peygamber Efendimiz (sav) de *"Fâtiha okumayanın namazı kabul olmaz."*(1) buyurarak, Fâtiha'yı her bir rekâta okumayı vacip kılmak sûreti ile İslâm'ın temelini oluşturan bu hakikati, adeta fert bazında şahıslara ve İslâm toplumuna günde kırk defa hatırlatmak sûreti ile bu hakikatin altını defaatle çizer.

Yahudilik dininde 'insanın dünyası da âhireti de, cenneti de cehennemi de dünya-dadır' görüşü hâkimdir. Bu yüzden Yahudiler dünya hayatını ve dünyevi işleri; hayatlarının merkezine yerleştirmişlerdir.

Hristiyanlık dininde ise, dünya âhirete giden yol üzerinde bir engel; bir duvardır. Bu yüzden Hristiyanlıkta cennete gitmenin yolu, bu engele; bu duvara takılmadan etrafından dolaşarak âhiret yoluna devam etmektir. Bundan dolayıdır ki dünyada mutlu olan âhirette mutlu olamaz. Dünyada gülen âhirette gülemez. Dünyada rahat eden âhirette rahat etmez. Bir Hristiyan için dünya nimetleri ve lezzetleri tamamen şeytanın oyuncaklarıdır; insanı âhiret yolundan alıkoyan engeller ve duvarlardır. Bu batıl görüşten dolayı Hristiyanlık dîni, terk-i dünya prensibini esas almıştır.

İslâm dîni ise dünyayı 'sırat köprüsü' olarak kabul eder. Dünya, âhiretin tarlasıdır. Burada ekilenler orada netice verecektir. Bu sebepten İslâm dîninde, bir yandan dünya hayatı ve dünya hayatına ait unsurlara son derece önem verilmiş, Hristiyanlar gibi 'terk-i dünya' prensibi yerine 'temlik-ü dünya' prensibi esas alınmış; öte yandan dünyanın âhiretin tarlası olduğu ve dünya hayatının ebedi hayatın kısa bir mukaddimesi olduğu hakikati dikkat-i nazara alınarak; dünya hayatı, hayatın merkezi ve gayesi kılınmamıştır.

Gerçek bir Müslüman, hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya, yarın ölecekmiş gibi âhirete hazırlık yapar ve dünyanın âhiretin tarlası olması cihetiyle, dünya ve âhireti farklı farklı şeyler gibi telakki etmez. O bilir ki; âhiret, dünya hayatının bir devamıdır. Dünya hayatı da âhiretin

Gerçek bir Müslüman, hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya, yarın ölecekmiş gibi âhirete hazırlık yapar ve dünyanın âhiretin tarlası olması cihetiyle, dünya ve âhireti farklı farklı şeyler gibi telakki etmez. O bilir ki; âhiret, dünya hayatının bir devamıdır. Dünya hayatı da âhiretin bir mukaddimesidir.

bir mukaddimesidir.

İkinci sebep ise cahilliktir.

Bir toplumda cehalet arttıkça taassup da artar. Çünkü ilim, insanın yaptığı, düşündüğü, inandığı şeyleri sorgulamasını ve neden, niçin, nasılları ile öğrenip inanmasını gerektirir.

Bir toplumun eğitim seviyesi ve özellikle dîni bilgi seviyesi arttıkça taassup ve irtica zayıflar.

İrticanın önünü almanın yolu, din derslerini kaldırmak değil; tam tersine doğru ve gerçek dîni insanlara ehilleri tarafından öğretmektir.

Bir toplumda gerçek dîni ilimlerle teşhiz olmuş âlimlerin, muallimlerin, eğitimci ve öğretmenlerin sayısı arttıkça, insanların dîni bilgi seviyesi artacak; bu seviye arttıkça da batıl inançlar, hurafe ve taassup bataklığı kuruyacaktır.

Hâlbuki, bir toplumda, gerçek ve doğru İslâmî ilimleri öğreten ilim adamları yetiştiren müesseseler kapatılırsa, ortaya sahte şeyhler, mürşitler, ilim adamları türeyecek ve insanlar bunları âlim zannederek peşinden gidecektir. İşte o zaman irticanın önü açılacak, her türlü taassup ve batıl inanç toplumda hastalık gibi yayılacaktır. Böyle bir toplumda gelişmeden, değişmeden ve ilerlemeden bahsedilemez; çünkü her türlü yeniliğe ve ilerlemeye karşı muhalefet eden bir sosyal yapı oluşmuştur. Osmanlı gibi bir imparatorluğun çöküşünün ana sebeplerinden birisi de budur.

Gerçek Müslüman tutucu, bağnaz olamaz. Çünkü İslâm akla, mantığa, bilime, gelişme ve değişmeye son derece açık bir dindir. Tutuculuk, cehaletten ve dîni dengeli yaşayamamak-tan kaynaklanır.

Kur'ân-ı Kerim, her türlü ilmi; hiçbirisini dışarıdan ayırmadan, beşikten mezara kadar

İrticanın önünü almanın yolu, din derslerini kaldırmak değil; tam tersine doğru ve gerçek dîni insanlara ehilleri tarafından öğretmektir.

öğrenmeyi, kadın-erkek bütün ümmet-i Muhammed'e şiddetle tavsiye etmiştir.

Kur'ân ilme çok önem verir. Çünkü insan kâinatı, tabiatı, insan bedenini, ruhu öğrendikçe Allah'ı (cc) tanır; ilimde yükseldikçe Allah'a (cc) yaklaşıp; cehaletle derinleştikçe Allah'tan (cc) uzaklaşır.

Bu yüzden âyetlerde: **"De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"** (Zümer Sûresi; 39/9) ,

"Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür." (Zümer Sûresi; 39/9) buyrulmuş ve **"Kulları içinden ancak âlimler, Allah'tan (hakkıyla) korkar."** (Fâtır Sûresi; 35/28) ifadesi ile tekit edilmiştir.

Bu cihetle ilk Müslümanlar, ilim öğrenmeyi farz telakki edip, ilim öğrenme yolunda her bir gayreti, ilim yolunda yapılan hicreti, ilim yolunda yapılan yolculuğu, ilim yolunda harcanan parayı, tamamen Allah yolunda mücadele telakki etmiş; ister beşerî, ister tabîî, ister ilahi kaynaklı olsun, ilim öğrenmenin ibadet olduğu bilinci içerisinde ilme sahip çıkmışlardır.

İslâm'ın en büyük düşmanı cehalettir. Cehalet öyle bir hastalıktır ki, itikatta ayrı, ibadette ayrı, muamelatta ayrı yaralar açar. Şöyle ki:

Cahillik itikadi alanda olsa şirki netice verir.

Mesela mezarlara çaput bağlamak, mum yakmak, ölülerden medet ummak, büyü'nün, sihrin sınırsız hâkimiyetine, meleklerin kız olduğuna inanmak; yâni İslâm itikadında olmayan, dışardan dâhil edilmiş bid'atlara inanmak, şirke mümtaz örneklerdir. İşte bu ve benzeri birçok görüş, batıl inanç ve yanlış fikir, ilim eksikliğinden ve cehaletten kaynaklanmaktadır.

Cahillik ibadet alanında olsa dalalettir.

Mesela Resûllah'ın (sav) namaz kılışı, oruç tutması, zekâtı, hacı, farzları, nafileleri, evrad-u ezkârı, zikir yapış şekli bellidir. Resûllah'ın bize aktarmadığı bir kısım ibadet şekilleri olan zikir çekerken şiş batırmak, yanan

ateş üzerinde gezmek, sırtını zincirle dövmek vesaire tavırların dayandırıldığı bir kaynak yoktur, bunlar birer hurafeden ibarettir.

Cahillik muamelat alanında ise hurafe, batıl inanış veya safsatadır.

Mesela "iki akçe bir avuçta bulunmaz"; "bir günlük yiyeceği bulunduğu halde ikinci günü düşünen, bizden değildir"; "mü'min için bir hırka, bir lokma kâfidir"; "dünyada mutlu olan, âhirette mutlu olamaz"; "iki mutluluk bir arada olmaz, o yüzden âhirette mutlu olmak isteyen Müslüman dünyada mutsuz olmalıdır"; "Müslüman dünyaya eğlenmeye, zengin olmaya, yaşamaya değil, eziyet çekmeye gelmiştir" tarzı, İslâm'la hiçbir alakası olmayan bâtil görüşler ve bunun gibi binlerce hurâfe ve yanlış inanış, İslâm'ın özündenmiş gibi idrak edilmiş ve geleneksel İslâm'ın içerisinde, bırakın fikir olarak kalmayı, müesseseleşmiş ve maalesef, Âlem-i İslâm'ın bilime, fenne, teknolojiye, kültüre, sanata, spora, ticarete ve dünyevi her türlü gelişmeye karşı zayıf kalmasına sebebiyet vermiştir.

Taassubun oluşabilmesi için iki şeye ihtiyaç vardır: Biri; biraz evvel zikrettiğimiz batıl inançlar, diğeri de; bunlara körü körüne inanan, sıkı sıkıya bağlanan ve bunlar için canhıraş mücadele eden cahil ve dengesiz insan. Bu iki tehlikeli unsurun bir araya gelmesi, ateşle barutun bir araya gelmesi gibidir.

Kur'ân'ın ve İslâm'ın iki büyük düşmanı vardır: Biri küfür ve dalalet, diğeri taassup ve yobazlıktır. İslâm dîni iki yanı uçurum olan bir yola benzer. Sol tarafından yoldan çıkan küfre, sağ tarafından yoldan çıkan taassup ve yobazlığa yuvarlanır. Doğru olan yol; Allah (cc) ve Resûl'ün çizdiği, Hak yol olan Hanif İslâm'dır. Bu yolda istikamet ve istikrarla yürüeyabilmenin sigortası, Allah'ın (cc) dînini ve kitabını hakkıyla bilmek ve yaşamaktır.

Cenâb-ı Hak umum ümmet-i Muhammed'i bu hakikate vasil eylesin. Âmin...

Dipnotlar:

1. Müslim, 394; Tirmizî, Mevakit, 69,115,116; İbn-i Mâce, İkâme, II; Darimî, Salât, 36

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı

Kardeşlik

“Kardeş” kelimesi, aynı karından doğan çocuklar için kullanılır ve aslı “karındaş”tır. Kardeşler, aynı karında aynı gıdalardan beslenmiş, aynı ana-babadan doğmuş, vücutlarında aynı genetik özellikleri barındıran, ruh dünyalarında çoğu şeyi ortak yaşayan, kendileri farklı fakat özleri bir olan insanlardır.

Bu anlamda kardeşlik bir kaderdir ve kişinin bu tür bir kaderin oluşmasında hiçbir rolü yoktur. Dolayısıyla bu konuda kişiye düşen, bu durumu kabullenmek, olumlu ya da olumsuz her hâli anlayışla karşılamak ve sebep ne olursa olsun asla kardeşlik bağını koparmamaktır. İslâm dîninde bu tür yakınlığa “rahim” adı verilmiş ve bu bağın korunmasına dair “sıla-i rahim” kavramı oluşturulmuştur. Bunun zıddı “kat”-ı rahim kavramıdır ki, Hz. Peygamber’in hadislerinde şiddetle eleştirilmiştir.

İslam dîni, kardeşlikle ilgili bu çekirdek yapıyı, bütün Müslümanlar üzerine inşa etmeyi hedeflemiş, dînin insanî, içtimaî, iktisâdî ve ahlâkî hükümlerini bu amacı gerçekleştirmeye yönelik olarak düzenlemiştir.

İnsanlık bir ailedir ve bütün insanlar bu ailenin üyeleridir. Varlığın tabiatında farklılık yatar. Allah insanları erkek ve kadın olarak yaratmış; tanışıp yardımlaşmaları için farklı millet ve kabilelere ayırmıştır. (Hucurât Sûresi; 49/13) İnsanların farklı ırkta, değişik renkte ve çeşitli dillerde olması Allah’ın âyetlerinde zikredilmektedir. (Rûm Sûresi; 30/22) Buna farklı dinleri eklemek dahi mümkündür. (Hac Sûresi; 22/40) ‘Sünnetullah’ denen varlık âleminin kânunu böyledir. Allah’ın Resûlü bütün insanları tarağın dişlerine benzeterek bu gerçeğe vurgu yapmış, Arap’ın Arap olmayana hiçbir üstünlüğünün bulunmadığını, üstünlüğün sadece takvâli olmakta, yani yaratılış amaçlarına uygun hareket etmek, Allah’ın emir ve yasakları konusunda sorumlu, duyar-

lı ve bilinçli davranmakta olduğunu özellikle vurgulamıştır. Kur’ân’ın geldiği ortamda sosyal statü gereği insan yerine konmayan köle ve cariyelerin bile sahipleriyle kardeş oldukları açıkça ifade edilmiştir. Farklı ırklarda olan, farklı bölgelerde yaşayan insanların olumlu ya da olumsuz farklı niteliklerinin olması tabiidir. Nitekim insan türünün iki ayrı cinsi olan kadın ve erkek arasında da yaratılış özellikleri bakımından farklı üstünlükler söz konusudur. (Nisâ Sûresi; 4/34) Bu durum, sözünü ettiğimiz **“takvaya dayalı üstünlük”** ve **“Allah huzurunda eşit sorumluluk”** esasını asla değiştirmez.

İnsan toplumsal bir varlıktır ve toplumsal hayatın huzuru da kardeşlik anlayışıyla mümkündür. Hz. Peygamber (s.a.v.) *“Ey Allah’ın kulları kardeş olunuz”* buyurmuş ve bunu da sevgi temeline oturtmuştur. Bir başka hadiste de : *“İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmeyenize yarayacak bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yayın.”* “Seni seviyorum, Allah’ın senin hakkında güzel şeyler takdir etmesini diliyorum, başına hiçbir kötülük gelmemesini temenni ediyorum” gibi anlamlara gelen selâmın insanlar arasında yayılması, hiç şüphesiz ilişkilere güzel duyguların hâkim olmasını ve karşılıklı güvenin artmasını sağlayacaktır.

Toplumsal kardeşliğin önemli bir unsuru da başkasının sevinciyle sevinmek, üzüntüsüyle dertlenmek anlamına gelen ‘diğer-gâmlık’tır. Kendisi için arzu ettiği şeyi mü’min

Toplumsal kardeşliğin önemli bir unsuru da başkasının sevinciyle sevinmek, üzüntüsüyle dertlenmek anlamına gelen ‘diğer-gâmlık’tır. Kendisi için arzu ettiği şeyi mü’min kardeşi için de arzu etmedikçe gerçek mü’min olunamayacağını anlatan hadis-i şerif bize bunu emretmektedir. Mü’minleri bir vücudun â’zâlarına ya da bir binanın tuğlalarına benzeten Allah’ın Resûlü, kardeşlikle ilgili “hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için” şeklinde özetlenebilecek emsalsiz bir hedef koymuştur.

kardeşi için de arzu etmedikçe gerçek mü’min olunamayacağını anlatan hadis-i şerif bize bunu emretmektedir. Mü’minleri bir vücudun â’zâlarına ya da bir binanın tuğlalarına benzeten Allah’ın Resûlü, kardeşlikle ilgili “hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için” şeklinde özetlenebilecek emsalsiz bir hedef koymuştur. Bir organ rahatsızlandığında vücudun tamamı rahatsız olduğu gibi, bir tuğla eksik olduğunda da bina noksan kalır. O hâlde toplumun her ferdi biriciktir ve toplum inşasında aslî bir unsurdur. Her bir fertteki maddî ya da manevî zaaf, toplumu doğrudan ilgilendirir. Bunun çaresine bakılmadığı takdirde, organdaki bir rahatsızlığın vücuda hızla yayılması gibi hastalık topluma sirâyet eder ve zaman içinde toplumun bünyesini hasta eder ve herkes bundan olumsuz etkilenir.

İslam dîninin iktisâdî hayata dair hükümleri de kardeşliği gerçekleştirme amacına yöneliktir. Çünkü kardeşlik sözle değil, eylemle gerçekleştirilir. Bunun öncelikli şartı da maddi imkânların ihtiyaç sahipleriyle paylaşılmasıdır. Maddi kazanç sahibi herkesin kazancında ihtiyaç sahiplerinin hakkı olduğunu (Zâriyât Sûresi 51/19; Meâric Sûresi 70/25), servetin belli ellerde toplanmamasını (Haşr Sûresi 59/7) Kur’ân çok açık ifade etmiştir. Zîrâ toplum içinde kardeşliğin oluşması, imkânların paylaşılmasıyla yakından ilgilidir. Bu paylaşım zekât, fitre ve kefaretlar ile zorunlu bir hal oluşturmuş, isteğe ve iyi niyete bağlı her türlü sadaka ve yardımlaşma ile de toplumun bütün katmanlarına yayılmıştır. Bu dünyada kardeşinin sıkıntısını gideren kimsenin âhirette Allah’ın onun günahlarını affedeceğini belirten Peygamberî müjde de bu anlayışın yayılmasının diğer bir sebebidir. Böylece kim-

senin aç ve açıkta kalmaması için, vakıflar başta olmak üzere, çok değişik yardım kuruluşları kuran; komşusu açken kendisi tok sabahlamayan, sıkıntısına vâkîf olduğu herkesin yardımına koşan bir kardeş toplum oluşması amaçlanmıştır.

Maddi imkânların paylaşımı konusunda dikkat edilmesi gereken çok önemli bir hususu Kur’ân göz ardı etmemiştir ki, o da ihtiyaç sahibinin onurunun korunmasıdır. Bunu gerçekleştirmek için de yardımı, sağ elle verirken sol elin dahi fark edemeyeceği derecede gizli vermek, verdiğini başa kakmamak ve ihtiyacı olduğu halde çekindikleri için isteyemeyenleri arayıp bulmak gibi (Bakara Sûresi 2/263; 264; 273) uyarı ve tavsiyeler dikkati çekmektedir. Çünkü insanın onuru, manevî şahsiyeti, maddi ihtiyaçlarından daha az öneme sahip değildir. Kardeş toplum, birbirinin onuruna saygılı insanlardan oluşan toplumdur.

Kardeşliği ve kardeş bir toplumu oluşturabilmek için Kur’ân çok önemli ahlâkî hükümler getirmiştir. **“Mü’minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltip barışı sağlayın. Allah’ın bu emrini yerine getirme hususunda sorumlu, duyarlı, bilinçli davranın ki, O’nun şefkat ve merhametine nail olasınız.”** (Hucurât Sûresi; 49/10) Bu âyet, öncelikle bütün mü’minlerin kardeş olduğunu kesin bir dille belirttikten sonra topluma, kardeşliği zedeleyen durumları izale etme görevini de vermektedir. Buna göre bir mü’minin diğer mü’minlerle probleminin olmaması, kardeşliğin

Mü’min inandığı Allah’ın ahlakıyla ahlâklanmalı, O’nun sıfatlarından kul ölçeğinde nasiplenmelidir. Bağışlayıcı bir Allah’a inandığı halde kendisinin başkasını bağışlamaması, Allah’ın da kendisini bağışlamamasına sebep olabilir. Faziletli kişi, “iyiliğe iyilikle karşılık vermek her kişinin, kötülüğe iyilikle karşılık vermek ise er kişinin kârıdır” sözünü kendine şiar edinen kimsedir.

Kardeşlik duygularını yok eden, toplumu çürüten çok büyük bir ahlâkî zaaf da iftira etmektir. Kanıt olmadan insanların iffet ve onurlarına yönelik çirkin sözler söylemek büyük bir ahlâksızlık ve büyük bir günahtır.

tesisi ve devamı için yeterli görülmemekte; küs ya da kavgalı olan diğer mü'min kardeşlerinin aralarını düzeltmesi için çaba sarf edilmesi gerekmektedir.

Su-î zan, gıybet ve iftira, kardeşlik duygularını dinamitleyen kötü ahlâkın başında gelmektedir. Su-î zan ve gıybet konusunda düşünen kimse için şu iki âyet yeterlidir: **“Ey iman edenler! Zandan; insanlar hakkında temelsiz bilgilere dayalı tahmini değerlendirmelerden çokça sakının. Çünkü zannın bir kısmı (insanlar hakkında yanlış kanaatlere açacak olan) günahtır. İnsanların gizli hallerini araştırmayın, birbirinizin gıybetini; dedikodusunu yapmayın. Sizden biri, hiç ölmüş kardeşinin etini yemek ister mi? O halde bu konularda bilinçli ve duyarlı olun...”** (Hucurât Sûresi 49/12) **“Ey insanoğlu! Bilmediğin şeyin ardına düşme. Çünkü göz, kulak ve kalp (akıl) bundan sorguya çekilecektir.”** (İsrâ Sûresi 17/36)

Kardeşlik duygularını yok eden, toplumu çürüten çok büyük bir ahlâkî zaaf da iftira etmektir. Kanıt olmadan insanların iffet ve onurlarına yönelik çirkin sözler söylemek büyük bir ahlâksızlık ve büyük bir günahtır. Çünkü iftira, insanın şeref ve haysiyetiyle oynamaktır. Bu sebeple Kur'an iftiracıları neredeyse zina cezasına denk bir ceza vaaz etmiştir.

Öte yandan İslâm dîni insanların kusurlarını örtmeyi, çirkinliklerin konuşulmamasını büyük fazilet sayar. Zira kötü şeylerin fazla dillendirilmesi onların yayılmasına yol açar ki, bunun vebalı çok büyüktür. (Nûr Sûresi 24/19) Müslüman hüsn-ü zan sahibi olmalı, mü'min kardeşi hakkında kötü ve çirkin bir haber duyduğunda “bu düpedüz bir iftiradır” diyebilirdir. Çünkü pek çok şey, görünenden ve

bilinenden çok farklı olabilir.

Kardeşlik ahlâkı ile ilgili önemli bir husus, haksızlık yaptığı düşünülen kişiyi affetmektir. Faziletli insan olmanın bir yolu da nefse ağır gelen ve insanın gururuna dokunan hususlarda benlikten, yani nefsi davranmaktan uzak bir tutum içinde olmaktır. Mü'min inandığı Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanmalı, O'nun sıfatlarından kul ölçeğinde nasiplenmelidir. Bağışlayıcı bir Allah'a inandığı halde kendisinin başkasını bağışlamaması, Allah'ın da kendisini bağışlamamasına sebep olabilir. Faziletli kişi, “iyiliğe iyilikle karşılık vermek her kişinin, kötülüğe iyilikle karşılık vermek ise er kişinin kârıdır” sözünü kendine şiar edinen kimsedir. **“Bilin ki, iyilikle kötülük asla bir olmaz. Sen kötülüğü daima en iyi şekilde sav (kötülüğe iyilikle karşılık ver) Bir de bakarsın, aranızda düşmanlık olan kimse çok samimi bir dost oluvermiş!”** **“Fakat bu sadece sabırlı kimselere verilen bir meziyettir. Evet, bu meziyet sadece yüksek ahlak ve faziletten nasibi olanlara verilmiştir.” Ey Peygamber! Eğer şeytan seni vesvese ile dürtür; şeytan tabiatlı kimseler senin sabrını zorlarsa hemen Allah'a sığın. Çünkü Allah Semî'dir; senin yalvarışını işitir. Alim'dir; samimiyetini bilir ve seni korur.”** (Fussilet Sûresi; 41/34-36) Bu âyetler bu konuda fazla söze ihtiyaç bırakmamaktadır.

Sonuç olarak, zorunlu kardeşlik ilâhî takdirdir ve bu takdire karşı boynumuz eğiktir. Din kardeşliği ise ihtiyârî, yani istekle gerçekleşen bir kardeşliktir ve bunu tesis etmek, sürdürmek ise kardeşlik ahlâkı ve hukukuna riâyetle mümkündür. Bunu başardığımız ölçüde Allah'ın râzı olduğu bir toplum ve kendisinden râzı olunan mü'min olma yoluna girmiş oluruz. Allah bizi bu yolda dâim ve kâim kılsın.

Türkiye'nin en büyük e-AVM'lerinde mağaza açmak ister misiniz?

AVM

Bir mağaza için ortalama;
Açılış maliyet: 1 Milyon TL
AVM trafik: 20 bin kişi
Mağaza trafik: 5 bin kişi
Ürün stok adeti: 5 bin adet

* Yukarıdaki veriler Türkiye'de herhangi bir yerde bulunan AVM'deki bir mağazanın açılış sonrası ortalama günlük verileridir.

e-AVM

Bir mağaza için ortalama;
Açılış maliyet: 50 bin TL
e-AVM trafik: 24.4 Milyon ziyaret
Mağaza trafik: 139 Milyon görüntüleme
Ürün satışı: 1.6 Milyon adet
Alışveriş yapan: 379 bin kişi

* Yukarıdaki veriler Türkiye'nin en büyük e-ticaret AVM'lerinden birinin 2017 verileridir.

RMG Medya ile sizde kazanabilirsiniz.

Prof. Dr. Hasan ONAT / Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Rahmet ve Bereket Ayında Keşif Yolculuğu

Ramazan'ı farklı kılacak olan biziz. Eğer bizler, bu 29 gün boyunca gerçekten "anlamalı" denilebilecek işler yaparsak, enerjimizi Kur'an'ın ifadesiyle "salih amel"e, iyi işlere dönüştürmeyi başarabilirsek, bu zaman dilimi, hayatımızın en güzel zaman dilimi olabilir. Daha da ötesi, bundan sonraki hayatımız da Ramazan tadında geçebilir.

Ramazan, insanı özünden kavrayan, bireysel ve toplumsal planda değişim ve dönüşümü kolaylaştıran bir zaman diliminin adıdır. Üç Aylar'ın girişi, kandil günleri, Ramazan'ın habercileridir. Ramazan yaklaştıkça, farklı bir iklim kuşatır Müslümanları. Tatlı bir heyecan dalgası, tatlı bir telaş ister istemez kendi varlığını hissettirir. Bir buçuk milyar Müslüman, bu bir aya farklı bir gözle bakar.

Ramazan, rahmet, mağfiret ve bereket ayı olarak bilinir. Ramazan, Hz. Muhammed'in ifadesiyle "cennet kapılarının açıldığı, cehennem kapılarının kapatıldığı" bir aydır. Oysa salt "zaman" kavramını merkeze alarak düşünecek olursak, Ramazan'ın Ay Takvimi'nde yer alan 12 aydan birisinin adı olduğunu görürüz. Bir zaman diliminin, başka zaman dilimlerinden farkı, insanın ona yüklediği anlam sayesinde olur. Bu bakımdan, Ramazan günlerini farklı kılan birtakım ciddi sebeplerin olması gerekir. Daha açık bir ifadeyle, Ramazan'ı farklı kılacak olan biziz. Eğer bizler, bu 29 gün boyunca gerçekten "anlamalı" denilebilecek işler yaparsak, enerjimizi Kur'an'ın ifadesiyle "salih amel"e, iyi işlere dönüştürmeyi başarabilirsek, bu zaman dilimi, hayatımızın en güzel zaman dilimi olabilir. Daha da ötesi, bundan sonraki hayatımız da Ramazan tadında geçebilir. Ancak, insanla ilgili her şeyin temelde "farkındalık"la ilgili olduğunu hemen hatırlamalıyız.

Kur'an, Ramazan'la ilgili farkındalığı bilinç düzeyine taşımak için iki önemli hususa dikkat çeker: Birincisi, Ramazan Kur'an'ın insanla buluştuğu zaman dilimidir. Kur'an'ın "bin aydan daha hayırlı" olduğunu belirttiği Kadir gecesini, Ramazan'ın gecelerinden birisidir. Kadir gecesini bu denli önemli ve anlamalı kılan, Kur'an'ın o gece insanın dünyasını aydınlatmaya başlamasıdır. O zaman, şu gerçeğin altını çizmekte fayda vardır: Ramazan'ı anlamalı kılan Kur'an ise, Müslüman insan, Kur'an'ı anladığı kadar, Kur'an'dan hareketle değer üretebildiği kadar bu güzel günleri kendisi için

daha anlamalı ve yararlı hale getirebilir. Daha açık bir ifade ile, Müslüman, Kur'an'ı anladığı kadar Müslüman olabilir.

Ramazan'ı anlamalı kılan ikinci husus "oruç"tur. Yüce Yaratıcı, bu aya ulaşanların oruç tutmalarını istemektedir. Yani, oruç Müslüman için farzdır. Bu husus, Bakara suresinin 183 ve 184. âyetlerinde şöyle belirtilir: **"Ey iman edenler! Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, sayılı günlerde size de farz kılındı ki Allah'a karşı sorumluluğunuzun bilincine varasınız. İçinizden hasta olan veya yolculukta bulunan, tutamadığı günlerin sayısınca diğer günlerde tutar. Oruca dayanamayanlar bir düşkünü doyuracak kadar fidye verir. Kim gönülden iyilik yaparsa, o iyilik kendisinedir. Oruç tutmanız, eğer bilerseniz, sizin için hayırlıdır."** Bu ayet, Ramazan'ı anlamalı kılan "oruç"un İslam'dan önce de bilindiğini ve tutulduğunu gösterdiği gibi, oruçla birlikte, Müslüman insanın sorumluluk bilincinin gelişmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Ramazan'la ilgili keşif yolculuğu, daha işin başında bizi "zaman" ve "sorumluluk" gibi iki önemli kavramla karşı karşıya getirmiştir. Şimdi biraz daha meseleyi yakından kavramaya çalışalım: Zaman, biz farkında olsak da, olmasak da, değerlendirecek de, değerlendirmesek de, avucumuz içinden kayıp gitmektedir. İnsanoğlunun hiç düşünmeksizin tükettiği bir sermayedir zaman. Oysa insan olmanın temelinde kendi varlığının farkında olmak yatıyorsa, kendini inşa etmenin temelinde de, zaman

konusunda duyarlılık yatmaktadır. Zaman bilinci gelişmemiş kimselerin, enerjilerini salih amele dönüştürmelerini beklemek elbette doğru olmaz. Çünkü insanın kendi varlığının farkında oluşu, zamanın ve mekânın farkında oluşla birlikte mümkün olmaktadır.

İnsanın kendi varlığının farkında oluşu, onu Tanrı'nın farkında olmaya götürür. Boşa dememişler: Kendini bilen Rabbin bilir diye. Gerçekten de, kendini bilmek en büyük erdemlerden birisidir.

Koca Yunus:

İlim ilim bilmektir;

İlim, kendin bilmektir.

Sen kendin bilmezsen,

Bu nice okumaktır?

derken, gerçeğini en güzel şekilde özetlemiş olmaktadır.

Diyoruz ki, Ramazan'da birlikte yapacağımız keşif yolculuğu, öncelikle kendimizi, bizi, insan gerçeğini işaret etmektedir. Ramazan, insanın kendini tanıması, anlaması için mükemmel bir fırsattır. Kendini bilen, ister istemez Yüce Tanrı'yı da bilmek isteyecektir. Ancak, bütün keşif yolculukları, çetin geçer. Eğer engellerin aşılma için var olduğunu bilirsek, hiçbir şey bizi, hakikate ulaşmaktan alıkoymaz.

İsterseniz, sözün tam da burasında Hasan Hüseyin'in "Yolcu"suna kulak verelim:

Görüyorum ki, bir an önce varmak istiyorsun oraya.

Gerginsin kıpır kıpırsın, soluk soluğasın,

yay gibisin ey yolcu
Coşkunluğun ne güzel, öfken ne güzel
Sana selam, sana saygı ey yolcu

Fakat düşündün mü yolunun uzunluğunu? Neler var yolunun üstünde, düşündün mü? Koşar-adım aşabilecek misin şu dağı, geçebilecek misin bu hızla şu beli, tırmanabilecek misin bu solukla şu sırtı? Ovada dikenler yollara uçmuştur, kuru dere-leri seller basmıştır, kar yağmıştır belki o tepelere? Böyle, uçar gibi geçip gidebilecek misin oralardan, hemen varabilecek misin oraya? Belki sırtlanlar üşümüşdür leşlere, kuzgunlar tutmuştur belki yolları. Belki silinmiştir ayak izleri yolcuların. Bütün bunları düşündün mü ey yolcu?

Çünkü sen, ne ilk yolcususun bu yolun, ne de son.

Derim ki sana:

Nehirler boyu git
Nerelerde ve niçin hırçındır nehirler,
Nerelerde ve niçin durgundur nehirler,
Nerelerde ve niçin mendereslidir,
Nerelerde ve niçin çağlayanlı ve de cavlalıdır nehirler,
Gözlerinle gör, duy kulaklarınla
Gör ve duy ki, nasıl varır nehirler denizlere

Derim ki sana:

Denize varmak için amacı nehrin, denize varmak için, ey yolcu

Evet, şairler gerçekleri bir başka güzel anlatıyorlar. Keşif yolculuğu, emek isteyen, var olmak cesareti isteyen bir yolculuktur. Hayırlı Yolculuklar....

"Ramazan, insanın kendini tanıması, anlaması için mükemmel bir fırsattır. Kendini bilen, ister istemez Yüce Tanrı'yı da bilmek isteyecektir. Ancak, bütün keşif yolculukları, çetin geçer. Eğer engellerin aşılma için var olduğunu bilirsek, hiçbir şey bizi, hakikate ulaşmaktan alıkoymaz."

Prof. Dr. Mehmet AKGÜL

Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Ramazan Bir Muştu Olsun, Çoraklaşmış Gönüllere

İnsanın kendisini keşfetmesi ve 'ol'ması ise esasen, Ramazan ayında ve oruç ile gerçekleşmektedir. Cömertliğin Ramazan'da oruç' un yetkin kıldığı insanla bütünleşmesi ve anlam kazanması, insanın 'Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanması' demektir.

Ramazan ayında oruç tutan insanlar, 'Allah'ın helal kıldığı, yemesi, içmesi helal olan şeylerden sırf 'Allah rızası' için vazgeçerler. Bunun anlamı şudur; oruç tutarak Allah'a ibadet için helal olan şeyleri yemekten vazgeçen insan, Allah'ın haram kıldığı şeylere asla yakın olamaz ve yapamaz. Kendisine haram olan başkasının malına, mülküne, ırzına, namusuna, kısaca kendisine haram olan hiçbir şeye asla yaklaşmaz, yaklaşamaz; eğer gerçekten oruç tutuyorsa.

Büyükler, insanı yetkinleştiren temel özellikleri sayarken, diğerleri yanında cömertliğe ayrı değer atfederler. İnsanın kendisini keşfetmesi ve 'ol'ması ise esasen, Ramazan ayında ve oruç ile gerçekleşmektedir. Cömertliğin Ramazan'da oruç' un yetkin kıldığı insanla bütünleşmesi ve anlam kazanması, insanın 'Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanması' demektir.

Hz. Mevlana, ibadetlerin amacından bahisle temas ettiği zekât ve orucu birleştirerek insanın olmasını ve en üstün vasıflardan biri olan 'cömertlik' sıfatı ile 'kendi kismetini ve hakkını ayırarak, kalanı Allah'ın sana ihsan ettiği gibi sen de insanlara ihsanda bulun' emrinin gereği, insanın yetkinleşme çabasını şöyle anlatır...

Ramazan ayında oruç tutan insanlar, 'Allah'ın helal kıldığı,

yemesi, içmesi helal olan şeylerden sırf 'Allah rızası' için vazgeçerler. Bunun anlamı şudur; oruç tutarak Allah'a ibadet için helal olan şeyleri yemekten vazgeçen insan, Allah'ın haram kıldığı şeylere asla yakın olamaz ve yapamaz. Kendisine haram olan başkasının malına, mülküne, ırzına, namusuna, kısaca kendisine haram olan hiçbir şeye asla yaklaşmaz, yaklaşamaz; eğer gerçekten oruç tutuyorsa. Gerçekte oruç tutmayan, ama tutar görünen Müslüman, Mevlana'ya göre, 'avını yakalamak için gözlerini yumarak, kendini uyur gösteren kedi gibidir; kedinin kendini uyur göstermesi avına yaklaşılabilmek ve kandırmak içindir.' Böyle bir niyetle tutulan orucun insana olan faydasını varı siz düşünün...

Keza Allah'ın zekât ibadetini samimi bir şekilde ifa eden, yerine

getiren Müslüman, 'kendi emeği ve alın teriyle kazandığı paranın, malın ve mülkün zekâtını, sırf Allah rızasını kazanmak için insanlara ulaştıran insandır. Samimi olarak kendi kazandığı malın zekâtını veren bir kişi, oruç ayının rahmeti, bereketi ve mağfireti ile Allah'a benzemeye çalışan bir mü'mindir. Aksine Allah rızasının dışında başka bir niyetle, 'bana cömert desinler' diye zekât ve fitre dağıtan kişi, Allah'ın katına ve rızasına uzaktır. Zira onun eylemi, Hz. Mevlana'nın deyişiyle, 'avını yakalamak için etrafa buğday-nohut taneleri saçan insan gibidir; onun etrafına nohut saçması, başkaları öyle zannetse de, cömertliğinden değil, avını yakalamak içindir'. Ramazan ayında gönlünü arındıramayan, riya ve gösteriş için ibadet eden Müslümanın ibadeti, 'köpeğin resmine ekmek atan kimse gibidir', ne kendisine fayda sağlar, ne de Allah katında makbuldür.

Lüks mekânlarda, yüksek meblağlara ulaşan rakamlarla sunulan/verilen gösteriş ve riya çağrışımlarına sahip iftar sofraları... Sadelik ve insan kursağına sıcak bir çorbanın ibadet aşkıyla inmesinin değil, riya ve gösterişin alametidir. Hatta amellerin ziyanına da sebep olabilir.

'Yoksul nasıl ihsana, ihsan sahibine âşık; ihsan sahibinin ihsanı da yoksula âşıktır. Yoksulun sabrı fazlaysa, ihsan sahibi onun kapısına gelir. Ihsan sahibinin ihsanı fazlaysa,

yoksul onun kapısına gelir. Fakat yoksulun sabrı, onun olgunluğudur. Ihsan sahibinin sabrıysa, onun kusurudur.' 'Cömertlik, yoksulları, zayıf ve güçsüzleri aramaktır. Güzellerin tozsuz, passız ayna aramaları gibi.'

'Güzellerin yüzleri aynaya yansır, ihsanın yüzü de yoksula belirir. Bunun içindir ki Tanrı, Veddüha Sûresi'nde, 'Ey Muhammed! Yoksula pek bağırma.' buyurdu. Değil mi ki, yoksul cömertliğin aynasıdır, sakın aynaya karşı soluk verme; çünkü soluk, aynanın yüzüne ziyan verir; aynayı buğulandırır.'

'Şu halde yoksullar, Tanrı cömertliğinin delilleridir; Tanrı ile olanlar ise, mutlak cömertliktir. Bu iki bölükten olmayanlar, zaten ölümlerdir.'

Hakikaten ölümler diyarının çorak ve kuru otlarla kaplı mezarlığına benzeyen gönlümüzü, yemyeşil bahçelere çevirmek elimizde.

İşte bağıryanık Anadolu insanının mübarek Ramazan'da idrak edeceği hayat ve ibadet tarzı, kendisini bekleyen vazifesi bu olmalıdır. Hemen yanı başımızdaki komşumuzdan başlayarak şehrimizin, ülkemizin, İslâm dünyasının hatta bütün insanlığın yoksullarına ulaşmak, ramazan bereketini bizlere armağan edecektir. Neticede varlığa tek bir nazarla bakabilme şuuru ve ameline ulaşmak...

Allah hepimize kutlu kılsın inşaallah.

'Yoksul nasıl ihsana, ihsan sahibine âşık; ihsan sahibinin ihsanı da yoksula âşıktır. Yoksulun sabrı fazlaysa, ihsan sahibi onun kapısına gelir. Ihsan sahibinin ihsanı fazlaysa, yoksul onun kapısına gelir. Fakat yoksulun sabrı, onun olgunluğudur. Ihsan sahibinin sabrıysa, onun kusurudur.'

O Ramazan ayı ki, insanları irşad için, hak ile batılı ayıracak olan, hidayet rehberi ve deliller halinde bulunan Kur'an onda indirildi. Onun için sizden her kim bu aya şahit olursa onda oruç tutsun.

Bakara - 185

Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Ramazan Aylarının Sosyolojik Olarak Düşündürdükleri

Ramazan ayı, kültürümüz içinde çok büyük yer tutan bir aydır. Bunun en temel sebeplerinden biri dinsel teoriden kaynaklanmaktadır. Çünkü yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de, "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı" (Bakara; 2/183) buyurmuştur.

Peygamber sevgisinin de Türk kültüründe hem derinliğini, hem derecesinin çok yüksek olduğunu belirtmemiz gerekir. Peygamberimiz, "Oruç kalkandır. Biriniz oruçlu iken çirkin, kaba ve kötü söz söylemesin, bağırıp çağırmasın, kavga etmesin. Birisi kendisine söver ya da çatarsa, ona, ben oruçluyum desin"(1), ayrıca "Oruç sabrın yarısıdır"(2) demiştir.

Kültürümüzde Ramazan ayının büyük bir yer tutmasının sebeplerinden diğeri bireysel olarak değerlendirilebilir. Bireysel sebeplerin bir tanesi biyolojiktir. Yani doktorların

söylediği gibi; insan, 11 ay boyunca sağlıklı elverdiği, canının istediği her şeyle midesini doldurmuş, karnını doyurmuştur. Bu bir aylık zaman, mideye bir izin kullandırma yani 'dindendirme' dönemidir.

Bireysel sebeplerin ikincisi cinseldir. Oruçlu olduğu saatler boyunca insan, cinsel arzularından da uzak duracaktır.

Üçüncü bireysel sebep, yukarıda Peygamberimizin sözünde belirttiği, kötü iş ve alışkanlıklardan uzak durulmasının dışında, kendisine yönelmiş olumsuz davranışlar

Yani insan olaylara, insanlara, kainata olumlu bir yaklaşım içine girmek için kendisinde bir motivasyon oluşturmaktadır. Bu motivasyon, insanın, 'ben kimim, ne yapıyorum, ahiret için ne hazırlıyorum' sorularına bir cevap vermesine de zemin hazırlamaktadır.

karşısında müsamaha göstermektir.

Bütün bu bireysel sebeplerden iki bireysel sonuç ortaya çıkar: Birincisi, insanın, psikolojik olarak arınma, hayatının, vücudunun temposunu yavaşlatma, manevi olarak yıkanma dönemini işaret etmektedir. Yani insan olaylara, insanlara, kainata olumlu bir yaklaşım içine girmek için kendisinde bir motivasyon oluşturmaktadır. Bu motivasyon, insanın, 'ben kimim, ne yapıyorum, ahiret için ne hazırlıyorum' sorularına bir cevap vermesine de zemin hazırlamaktadır. Orucun bireysel faydalarından diğeri Ramazan ayında insanın, bir 'irade sınavı'nda başarılı olmasıdır. İrade konusunda verdiği bu büyük sınav, insanın kendine güvenini de sağlamlaştıran bir faktördür.

Ramazan ayının, kültürümüzde büyük bir

yer tutmasının diğeri sebebi toplumsal olarak değerlendirilebilir. Esasen Ramazan ayı toplumsal olarak da farklılık getiren bir aydır. Her şeyden önce günlük hayatın monoton işlerinden insanı uzaklaştıran, günlük hayatı, uyku zamanlarını, iş çıkış zamanlarını, iftardan sonraki yapılacakları yeniden düzenlemeyi gerektirir. Ayrıca diğeri insanların yaptıklarına müsamaha ile yaklaşma tecrübesi edinmeyi sağlar. Diğeri insanlarla başka zamanlarda olduğundan daha fazla dayanışma davranışları tecrübe edilir. Bunların sonucunda, toplumsal olarak da Ramazan ayında belki geçici olarak gördüğü bazı davranışların kalıcı hale gelmesi için insana bir fırsat penceresi sunar.

Kaynaklar

1. Müslim, Sıyam: 163
2. Tirmizi, De'avat: 87

Esasen Ramazan ayı toplumsal olarak da farklılık getiren bir aydır. Her şeyden önce günlük hayatın monoton işlerinden insanı uzaklaştıran, günlük hayatı, uyku zamanlarını, iş çıkış zamanlarını, iftardan sonraki yapılacakları yeniden düzenlemeyi gerektirir.

Akın KARADENİZ / İLSAM Başkanı

İman-Ahlak-Adalet İlişkisi

Rabbimiz olan Yüce Allah'ımız Kur'an-ı Mübîn'de "Şüphesiz, iman edip, salih amel işleyenler var ya; işte onlar yaratılmışların en hayırlısıdır." (Beyyine Sûresi; 98/7) buyurmaktadır. Bireyin ve toplumun ıslahına, huzuruna ve barışına katma değer sağlayacak yani insanlara fayda sağlayacak Allah'ın rızasına uygun olan her türlü amel salih ameldir. Allah Rasûlü (sav) de bir hadis-i şeriflerinde "İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır." buyurmaktadır. (Buhârî, Mağâzî, 35) Kur'an'a dikkatlice bakıldığında görülecektir ki en mühim salih amel, zulmü önlemek ve insanlar arasında adaletle hükmederek toplumda adaleti tesis edebilmektir. Adaletin olmadığı bir toplumda huzur ve barış olmaz, huzur ve barışın olmadığı bir toplumda ise kargaşa ve kaos eksik olmaz. Bir insanın yaşayabilmesi için hava, su, ekmek ne denli önemli ise bir toplumun ayakta kalabilmesi ve ilerleyebilmesi için de adalet o denli önemlidir.

DİNİN BAKİYESİ VE MEYVESİ

GÜZEL AHLAKTIR

Yüce Allah Kur'an'da "Yüzünü Allah'ın fitratı olan Hanif dinine (Hanif İslam'a) çevir ki; Allah insanları bu fitrat üzere yaratmıştır. Allah'ın yaratma metodu değişmez. İşte bu kayyûm olan (zaman, zemin, şahsa göre değişmeyen) dindir. Ancak gelgelelim ki insanların çoğu bunu bilmezler." (Rûm Sûresi; 30/30) buyurmaktadır. Bu âyetten de anlaşılacağı üzere İslam fitrat dinidir. İnsan ruhu da fitrata göre yaratılmıştır. Âyetteki 'Yüzünü Allah'ın fitratı olan hanif dinine çevir...' ifadesi İslam dininin özünün Haniflik, Hanifliğin özünün de Allah'ın fitratı olduğunu bize bildirir. Bozkurt'un da dediği gibi "Haniflik bütün dinlerin özüdür. Yani bütün dinler fitratı esas alır. Kur'an'da bu kelime insanın, bütün batıl inançları ve ilahları reddederek, sadece bir olan Allah'a, Kur'an'a ve O'nun yoluna en saf ve en duru bir şekilde kendisini teslim etmesi anlamında kullanılır. Hanifliğin Tevhid, rasyonalite (akılcılık) ve güzel ahlak olmak üzere üç temel esası vardır ki bu üç esas Kur'an'ın insanlığa getirdiği en önemli üç şeydir." (Detaylı bilgi için bkz: M. İlyas Bozkurt; İnhiraf, s.97-104)

'Hanif' kelimesi 'saf, duru, tertemiz' anlamlarına 'Fitrat' kelimesi ise 'yaratılış' anlamına gelmektedir. Rabbimiz Kur'an-ı Mübîn'de yukarıda ifade edilen Rûm Sûresi'nin 30. âyeti ile Hanif Dinin/Hanif İslam'ın amacının kişiye yaratılıştaki bir çocuğun saflığını, duruluğunu, temizliğini, masumiyetini kazandırmasıdır. Allah Rasûlü'nün "Her çocuk fitrat üzere doğar. Sonra annesi ve babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecusi yapar." (Buhari, Kader, 2; Cenâiz, 78, 79; Müslim, Kader, 22) hadisinden de insanın doğduğu andaki masumiyetini, saflığını ve paklığını fitrat ile ifade edebileceğimizi çıkartabiliriz. Cenâb-ı Hakk da Kur'an'daki emir, yasak ve tavsiyeler ile insanda adeta yeni doğmuş bir çocuğun masumiyetini hedefler. Kur'an ahlakını tam nasıyla yaşayan insanlar zamanla adeta yeni doğmuş bir çocuğun masumiyetine, saflığına ve paklığına ulaşır.

Hanif İslam'ı bir ağaca benzetecek olursak bu ağacın kökü ve gövdesi **tevhid**dir, dalları **akıl, mantık ve bilim**dir, meyvesi ise **güzel ahlak**tır. Hanif İslam'ın üç mühim esasından

biri olan 'güzel ahlak'ın Kur'an'da karşılığı olan kavram 'takva' kavramıdır. 'Takva' kelime anlamı itibariyle 'bir şeyi muhafaza etmek' 'korunmak, sakınmak' gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak **takva**; kişinin Allah'ın emir ve yasaklarına; helale ve harama azami derecede riayet ederek Allah'a itaatsizlikten ve saygısızlıktan sakınarak fitratını muhafaza etmesi ve böylece ahlaka ulaşmasıdır. Ez-cümle takva Kur'an ahlakıdır. Hz. Aişe'den (r.anha)rivayet edilen bir haber şöyledir: *Bir adam: "Ey müminlerin annesi! Bize Allah'ın Rasûlü'nün ahlakından bahsedermisin?" dedi. O da: "Sen hiç Kur'an okumuyor musun?" diye sordu. Adam: "Tabi ki okuyorum." diye cevap verince Aişe validemiz de: "Onun ahlakı, Kur'an (ahlakı) idi." dedi.* (Müslim, Salâtü'l-Müsâfirîn, 139).

Takva sahibi kişiye 'müttaki' denir. Özünde müttaki kul 'Kur'an Ahlakı' ile ahlaklanmış kuldur. Takva sahibi insanlar toplum içerisinde genelde 'dindar' kavramıyla nitelendirilmektedir. Maalesef Müslüman toplumlar çoğunlukla dindarlığı çokça namaz kılmak, çokça oruç tutmak çokça ibadetle meşgul olmak olarak algılamaktadır ki bu büyük bir yanılgıdır.

DİN İBADETLERE İNDİRGENEMEZ

Müslüman dini sadece ibadetlerden ibaret görmemelidir ve kişinin Müslümanlığı sadece camide kalmamalıdır. Bir kişi gece sabahlara kadar namaz kılsa, gündüzleri oruçla geçirse, ağzından evrad-ü ezkârı düşürmese komşusunun bundan haberi olmaz. Haberi

olsa bile bunun komşusu açısından pek bir önemi yoktur. Elbette ki farz ibadetleri yerine getirmede Müslüman hassas olmalıdır ve farz ibadetlerden taviz vermemelidir. Ancak Müslüman ibadetlerde gösterdiği hassasiyeti kul hakkına riayet etmede, hakkı, hukuku ve adaleti daim ve kaim kılmada da göstermelidir. Kur'an-ı Mübîn'in "Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, en çok takvalı/ahlaklı olanınızdır." (Hucurât Sûresi; 49/13) âyetinden de anlaşılacağı gibi Allah katında insanların değeri **takva/ahlakla** ölçülür.

TAKVA/AHLAK ELBİSESİ

EN HAYIRLI ELBİSEDİR

Yüce Rabbimiz "Ey Âdemoğulları! Size mahrem yerlerinizi örtebilmeniz ve süslenebilmeniz için elbiseler bahsettik. Takva/ahlak elbisesi... İşte o daha hayırlıdır." (A'râf Sûresi; 7/26) buyurmaktadır. Bu âyet takva/ahlak ile alakalı üzerine çokça tefekkür edilmesi gereken son derece önemli bir âyettir. Gerek mümin erkeklerin ve gerekse mümin kadınların mahrem yerlerini örtmesi kuşkusuz Allah'ın bir emridir ve hayâ ve edebî de bir gereğidir. Bu âyetle mahrem yerlerin örtülmesinden bahsedilmiş olmakla birlikte asıl önemli olan şeyin insanların amellerine takva/ahlak elbisesini giydirmelerinin olduğu vurgulanmıştır. Mümin bir kulun mahrem yerlerinin tesettürüne riayet etmesi takvaya/ahlaka ulaşması için yeterli değildir. Mahrem yerlerini tesettürle örten bir kişi yalan ve hile, kin ve öfke, gösteriş ve riya, gurur ve kibir, kıskançlık ve haset, hırs ve ihtiras, bencillik ve cimrilik ve sû-i şehvet gibi kalbî hastalıklarını, amellerindeki adaletsizce ve merhametsizce tutum ve davranışları takva elbisesi ile örtüp üzerlerini kapamasa asla müttaki bir kul olmaz.

GÜZEL AHLAKIN GAYESİ ADALETTİR

Bir kişinin toplum içerisinde sevilen sayılan itibar sahibi bir kişi olması ibadetlerindeki hassasiyetinden daha ziyade başta adalet olmak üzere, merhamet, doğruluk, dürüstlük, cömertlik, iyiliksever olmak gibi ahlaki vasıfları

taşıyıp taşımadığı ile alakalıdır.

Dinin bakiyesi ve meyvesi hükmünde olan güzel ahlakın/takvanın da ana gayesi adalettir. Dolayısıyla Müslüman diğer insanlara karşın güzel örnekliliğini ilk önce adalet noktasındaki hassasiyeti ve örnekliliği ile göstermelidir.

Kur'an'a göre adalet, takvanın/ahlakın en ideal en zirve noktasıdır. Cenâb-ı Hakk Kur'an-ı Hakîm'de "Ey iman edenler! Allah için adaleti titizlikle dimdik ayakta tutan, hakça şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz, sakın ha sizi adaletsizliğe itmeyin. Âdil olun. Bu, Allah'a karşı takvanın/ahlakın en ideal, en zirve noktasıdır. Allah'a karşı takvalı olun. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır." (Mâide Sûresi; 5/8) buyurmak sûretiyle müminlere şu mesajı vermektedir: Müminler insanlara karşı tutum ve davranışlarını belirlerken her zaman adalet merkezli hareket etmeli, kin ve nefretle baktığı zâlim bir zümreye karşı dahi olsa adaletsizlik yapmamaya özen göstermeli, dil, din, ırk ve mezhep ayrımı yapmadan herkese adaletle muamele yapmayı kendisine prensip edinmelidir.

"KIZIM FÂTİMA DA OLSA GEREKEN CEZAYI VERİRDİM"

Kur'an-ı Mübîn'de Rabbimiz "Ey iman edenler! En yakınlarınızın, ana babanızın ve hatta kendinizin aleyhine dahi olsa, adaleti titizlikle ayakta tutan ve sırf Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Şahitlik ettikleriniz) zengin veya fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın)! Çünkü Allah her ikisine de (sizden) daha yakındır. Öyleyse, dünyalık arzularınıza uyup da adaletten sapmayınız. Eğer (şahitlik ederken) dilinizi eğerseniz veya çekinirseniz, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır." (Nisa Sûresi; 4/135) buyurarak biz müminlere yakınlarımız, ana-babamız ve hatta nefsimiz aleyhinde dahi olsa ve toplumda zengin ve makam sahibi insanlar aleyhinde dahi olsa asla ve kat'a adaletten taviz vermememizi ve Allah için adaleti daima ayakta tutmamızı emretmektedir.

Bu zikrettiğimiz âyetler Allah Rasûlü'nün hayatının temel köşe taşları olmuştur ve Rasûlullah'ın hayatı bu gibi âyetlerin en mümtaz uygulamaları ile doludur. Bir gün Kureys

Unutulmaması gerekir ki, Rasûlullah döneminde Müslüman olan hiç bir kimse Allah Rasûlü'nün kıldığı namaza, tuttuğu oruca hayranlık duyarak İslam'ı seçmiş değildir. Allah Rasûlü (asm) döneminde Müslüman olan tüm sahabeler O'nun adaletine, merhametine, doğruluğuna, dürüstlüğüne, nezaketine yani güzel ahlakına yani insanlığına hayran kalarak Müslüman olmuştur. Öyle ki, Allah Rasûlü ilk vahiy gelip Kur'an'ı tebliğ etmeye başlamadan önce Mekke müşrikler arasında dahi "Muhammed'ül Emîn" sıfatıyla anılıyordu.

Bir kişinin toplum içerisinde sevilen sayılan itibar sahibi bir kişi olması ibadetlerindeki hassasiyetinden daha ziyade başta adalet olmak üzere, merhamet, doğruluk, dürüstlük, cömertlik, iyiliksever olmak gibi ahlaki vasıfları taşıyıp taşımadığı ile alakalıdır.

Kur’ân’a göre; iman ile ahlak arasında pozitif kolerasyon vardır; iman arttıkça kişideki ahlaki duyarlılık artar; iman zayıfladıkça kişideki ahlaki duyarlılık da zayıflar. Güçlü bir iman ahlaki güçlü bireyler inşa eder. Ahlakı güçlü bireyler ise adalet konusunda çok hassas olurlar. Eğer bir kişi imanlı olduğunu ifade ediyor ve aynı zamanda bir kısım ahlaksızlıklara, haksızlıklara, hukuksuzluklara, yolsuzluklara ve hırsızlıklara bulaşıyor ise o kişide iman zaafiyeti vardır. Dolayısıyla Kur’ân ahlakının gayesi adalet olduğuna göre adalet noktasında zaafiyet gösteren mü’minler iman zaafiyeti olan mü’minlerdir.

kabilesinden Mahzumoğulları sülalesinden Fâtıma isminde asil ve zengin bir kadın hırsızlık yapmıştı. O kadının cezalandırılması için bir kısım sahâbi Allah Rasûlü’nün çok sevdiği evlatlığı Zeyd b. Harise’nin oğlu Üsâme’yi Rasûlullah’a gönderdiler. Bu duruma çok öfkelenen Allah Rasûlü “Siz kötülükleri önlemek üzere Allahın koymuş olduğu cezalardan bir cezanın affı hakkında benimle pazarlık mı ediyorsunuz?! Sizden önceki toplulukların helâk olmasına neden olan şey; onların içlerinden zengin ve soylu birisi suç işlediği zaman onu cezasız bırakmaları, içlerinden fakir ve zayıf birisi suç işleyince de onun hakkında ceza uygulamaları idi. Allah’a yemin ederim ki hırsızlığı sabit olan Mahzumoğullarından Fâtıma değil de Muhammed’in kızı Fâtıma bile olsa, ayırım yapmaz, cezasını verirdim!” (Buhari, Hudud, 12; Müslim, Hudud, 8-9) buyurarak tüm insanlığa adalet derisi vermiştir.

“EMANETLERİ EHLİNE VERİNİZ”

Allah Teâlâ Nisa Sûresinin 58. âyetinde **“Muhakkak ki Allah size, emanetleri ehline (liyakat sahibi olanına) vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor.”** buyurmaktadır. Âyetteki emanetten kasıt gerek kamuda gerekse özel sektörde yer alan en küçüğünden en büyüğüne kadar toplum yararına olan her türlü işler ve makamlardır. Bu âyetteki emir kalıbı namazı, zekâtı, orucu ve haccı emreden âyetlerdeki emir kalıbından çok daha üstün bir emir kalıbıdır. Bu âyetle âdeti emir üstünde bir emir vardır. Örneğin namazı ve zekâtı emreden âyetlerde **“Namazı kılınız, zekâtı veriniz”** (Bakara Sûresi; 2/43, 110; Nûr Sûresi; 24/56) şeklinde bir emir kalıbı kullanılırken emanetleri ehline vermek ve insanlar arasında adalet ile hükmetmek’ bahsi muvzu bahis olunca önemine binaen âyet **‘Muhakkak ki Allah size emrediyor...’** ifadesi ile başlamaktadır. Bu âyetin Allah Rasûlü’ndeki yansıması ile ilgili olarak O’nun hayatından şu misali verebiliriz:

Mekke döneminde Allah Rasûlü (asm) bir grup sahabeyle birlikte Kâbe’ye girmek iste-

miş, o günlerde Kâbe’nin anahtarları elinde olan kayyım (Kâbe’nin bakım, onarım ve temizlik görevlisi) Osman bin Talha müşrik olduğu için oldukça kaba ve sert bir davranışla Kâbe’ye girmelerini engellemiştir.

Bunun üzerine Allah Rasûlü (asm), “Ey Osman!” dedi. “Öyle bir gün gelir ki Kâbe’nin anahtarları elime geçer, istediğim yere koyar, istediğim kişiye veririm.” dediğinde, Osman bin Talha: “Bu Kureys’in bitişi, değerden düşüşü demektir” demişti. Allah Rasûlü (asm) de: “Hayır, tam tersi o gün Kureys ayakta kalacak ve değeri daha da artacaktır.” demişti.

Gün geldi Mekke fethedildi. Kâbe’nin anahtarlarının tasarrufu tamamen Rasûlullah’ın (asm) eline geçti. Kâbe’nin anahtarlarını istediği kişiye verebilecek konumdaydı. Ama o ne intikam duyguları içerisinde girecek, ne de bu iş için Osman bin Talha’dan başka birini arayacaktı. Çünkü Nisâ Sûresi 58. âyetle emanetlerin ehil olanlara verilmesi emredilmişti. Onun için Allah Rasûlü (asm) işin ehli olan Osman bin Talha’yı çağırıyor, Nisâ Sûresi 58. âyeti okuyor, günün iyilik ve ahde vefa günü olduğunu belirterek Kâbe’nin anahtarlarını yeniden O’na verirken Osman bin Talha ailesine şu tavsiyelerde bulunuyordu: **“Ey Ebû Talha Oğulları! Allahû Teâlâ’nın emanetini, sizde sürekli kalmak ve dürüst davranmak üzere alınız. Zulme girmedikçe onu elinizden kimse alamayacaktır.”** (Müslim, Hac, 390)

Allah Rasûlü’nün hayatındaki bu ve benzeri örnekler bize gösteriyor ki Rasûlullah gönülleri hep adaletle ve merhametle fethetmiştir. **Unutulmaması gerekir ki, Rasûlullah döneminde Müslüman olan hiç bir kimse Allah Rasûlü’nün kıldığı namaza, tuttuğu oruca hayranlık duyarak İslam’ı seçmiş değildir. Allah Rasûlü (asm) döneminde Müslüman olan tüm sahabeler O’nun adaletine, merhametine, doğruluğuna, dürüstlüğüne, nezaketine yani güzel ahlakına yani insanlığına hayran kalarak Müslüman olmuştur. Öyle ki, Allah Rasûlü ilk vahiy gelip Kur’ân’ı tebliğ etmeye başlamadan önce**

Mekkeli müşrikler arasında dahi “Muhammed’ül Emîn” sıfatıyla anılıyordu.

ADALET MÜLKÜN TEMELİDİR

Bozkurt’un da ifade ettiği gibi **“Adaleti uygulamak, hak bildiğini söylemek, adil karar verebilmek çok zordur. Vereceğiniz kararla haksız olan zengini, güçlüyü, makam mansıp sahiplerini incitebilir; hatta onların düşmanlığını kazanabilirsiniz. Ama her şeye rağmen hakkın ve adaletin yanında olmak gerekiyorsa bu uğurda ölmek şehadetin en yüksek mertebelerindendir. Bu yüzden devlet ricali içerisinde en büyük vebalı taşıyanlar ve en çok sevaba müstahak olanlar hâkimler ve adaletin tecellisinde görev alanlardır. Hukuk sistemi sağlıklı çalışır, adalet tecelli ederse, zayıf olan güçlü olandan; fakir olan, zengin olandan; çoban padişahın hakkını alabilir. Aksi halde daima güçlü zayıf; zengin fakir ezer. Topluma adalet değil güç hâkim olur. Böyle bir toplumun ayakta kalması imkânsızdır. Evet, adalet mülkün temelidir. Eğer adalet ayakta tutulabilirse, devlet de ayakta durur. Aksi halde, adalet ayakta değilse, devlet de er ya da geç zir-ü zeber olacaktır.”** (M. İlyas BOZKURT, Füyûzât, sf. 189)

ADALETİSİZLİK İMAN ZAAFİYETİNİN

NETİCESİDİR

Kur’ân’a göre; iman ile ahlak arasında pozitif kolerasyon vardır; iman arttıkça kişideki ahlaki duyarlılık artar; iman zayıfladıkça kişideki ahlaki duyarlılık da zayıflar. Güçlü bir iman ahlakı güçlü bireyler inşa eder. Ahlakı güçlü bireyler ise adalet konusunda çok hassas olurlar. Eğer bir kişi imanlı olduğunu ifade ediyor ve aynı zamanda bir kısım ahlaksızlıklara, haksızlıklara, hukuksuzluklara, yolsuzluklara ve hırsızlıklara bulaşıyor ise o kişide iman zaafiyeti vardır. Dolayısıyla Kur’ân ahlakının gayesi adalet olduğuna göre adalet noktasın-

“İnsanoğlu namaz kılar ama bu yetmez; bir de o kılınan namazın kendisini kılan insanı insan kılması lâzım. Yani bir kişinin kıldığı namaz o kişiyi adaletli, merhametli, doğru, dürüst, kul hakkına riayet eden, cömert, iyiliksever kısacası güzel ahlak sahibi kılması lâzım. Aksi takdirde o kılınan namaz rûha sirâyet etmemiş bedensel bir şekilden ibarettir.”

da zaafiyet gösteren mü’minler iman zaafiyeti olan mü’minlerdir.

Burada şu nüansı da belirtmemiz gerekir. Suç işleme oranlarının, hukuksuzlukların ve yolsuzlukların düşük olduğu ülkelerde imanlı insanların oranı yüksektir denilemez. Örneğin ateist oranının oldukça yüksek olduğu bir kısım batı ülkelerinde suç oranlarının, yolsuzlukların ve insan hakları ihlallerinin halkı Müslüman olan ülkelere oranla oldukça az olmasının nedeni o ülkelere güçlü bir şekilde uygulanan erkekler ayrılığının ve anayasal sistemin bir neticesidir. Yani güçlü ve bağımsız bir yargı sisteminin olması (polis teşkilatının, adli polis ve idari polis diye ayrılmış olması) ve sağlam yasal düzenlemelerin yapılmış olması, suç işlemeye yönelik adımların önünü daha baştan kesmektedir.

KILDIĞIMIZ NAMAZ BİZİ NE KADAR

İNSAN KILIYOR?

Bugün maalesef bir taraftan namaz kılıp, oruç tutup, elinden tespihini dilinden de zikrini düşürmeyip diğer taraftan da her türlü adaletsizliği, haksızlığı, hukuksuzluğu, yolsuzluğu, hırsızlığı, arsızlığı ve zulmü yapan kişiler Müslüman kimliğinin imajına çok ciddi oranda zarar vermektedir. Hiç şüphesiz ki bunlar özde değil de sözde dindarlardır ve bu taife Allah Rasûlü’nün ümmetin müflisi olarak beyan ettiği şekil dindarları taifesidir. Rasûlullah buyuruyor ki; **“Şüphesiz ki ümmetimin müflisi, kıyamet günü namaz, oruç ve zekât sevabıyla gelip, fakat şuna sövüp, buna zina iftirası atıp, şunun malını yiyip, bunun kanını döküp, şunu dövüp bu sebeple iyiliklerinin sevabı şuna buna verilen ve üzerindeki kul hakları bitmeden sevapları biterse, hak sahiplerinin günahları kendisine yükletilip sonra da cehenneme atılan kimsedir.”** (Müslim, Birr, 59, Tirmizî, Kıyamet, 2) Kur’ân-ı Hakîm de Meryem Sûresi

“İnsanoğlu oruç tutar ama bu yetmez; bir de o tutulan orucun kendisini tutan insanı tutması lâzım. Yani tutulan oruç kendisini tutan o kişinin elini kul hakkı yemekten tutup almıyor ise, ayaklarını günah işleyebileceği mekânlara gitmekten tutup çekmiyor ise gözlerini harama nazar etmekten tutup alıkoymuyorsa o tutulan oruç rûha sirâyet etmemiş bedensel bir perhizden ibarettir.”

İbadetlere karşı bilinçli bir şekilde duyarlılık arttıkça kişideki ahlaki duyarlılık da artar, ibadetlere karşı duyarlılık azaldıkça kişideki günahlara karşı direnç gücü zayıflar. İbadetler âdeta ruh ve irade kaslarını güçlendirerek kişide günahlara karşı kondisyonu sağlar.

59. âyette bu şekil dindarlarını **“Dünyalık arzularına uydular ve böylece namazlarını zayi ettiler.”** ifadesi ile tarif etmektedir.

Cenâb-ı Hakk âyet-i kerimede **“Kitaptan sana vahyedileni oku, namazı da dosdoğru kıl; Muhakkak ki (şuuruna varılarak kılınan) namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.”** (Ankebût Sûresi; 29/45) buyurmaktadır. Bu âyetten çıkardığımız hikmet şudur: **“İnsanoğlu namaz kılar ama bu yetmez; bir de o kılınan namazın kendisini kılan insanı insan kılması lâzım. Yani bir kişinin kıldığı namaz o kişiyi adaletli, merhametli, doğru, dürüst, kul hakkına riayet eden, cömert, iyiliksever kısacası güzel ahlak sahibi kılması lâzım. Aksi takdirde o kılınan namaz rûha sirâyet etmemiş bedensel bir şekilden ibarettir.”**

Namaz kılan her Müslümanın şu soruyu kendisine sorması gerekir: Kıldığım namaz beni hangi yanlış işten, hangi kötülükten, hangi günahattan, hangi Allah'ın razı olmadığı işlerden alıkoyuyor ve beni hangi hayra, hangi iyiliğe, hangi Allah'ın razı olduğu işlere sevk ediyor?

TUTTUĞUMUZ ORUÇ BİZİ NE KADAR

TUTUYOR?

“Ey iman edenler! Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı ki, takvaya/ahlaka ulaşasınız.” (Bakara Sûresi; 2/183) Bu âyetten çıkardığımız hikmet

şudur: **“İnsanoğlu oruç tutar ama bu yetmez; bir de o tutulan orucun kendisini tutan insanı tutması lâzım. Yani tutulan oruç kendisini tutan o kişinin elini kul hakkı yemekten tutup almıyor ise, ayaklarını günah işleyebileceği mekânlara gitmekten tutup çekmiyor ise gözlerini harama nazar etmekten tutup alıkoymuyorsa o tutulan oruç rûha sirâyet etmemiş bedensel bir perhizden ibarettir.”**

İbadetlere karşı bilinçli bir şekilde duyarlılık arttıkça kişideki ahlaki duyarlılık da artar, ibadetlere karşı duyarlılık azaldıkça kişideki günahlara karşı direnç gücü zayıflar. İbadetler âdeta ruh ve irade kaslarını güçlendirerek kişide günahlara karşı kondisyonu sağlar.

Gerek ibadet alanındaki gerekse muamele alanındaki emir ve tavsiyeler Müslümanı imanda adaletsizlik olan şirkten uzaklaştırıp tevhide yöneltmek ve adaletten, hukuktan taviz vermeyen kul hakkına riayet eden güzel ahlaklı bir birey kılmak için vardır. Müslüman dil ile ifade ettiği imanı eğer ahlakla, adaletli ve merhametli bir kişilik ile güçlendirip tezyin etmez ise diğer insanlara model olamaz. Bilakis Müslümandan zuhur eden adaleti, hakkı, hukuku zedeleyen davranışlar Müslüman kimliğine ve İslam'ın imajına zarar verir. Bundan dolayıdır ki Allah Rasûlü (asm) **“Müslüman, Müslümanların elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir. Mü'min ise, insanların canları ve malları konusunda kendisinden emin olduğu kimsedir.”** (Tirmizî, İman, 12) buyurmuştur.

Batu Zeytinyağları

www.batugida.com.tr

www.batuzeytinyaglari.com

Telefonla Sipariş alınır!

+90 224 482 22 23

Prof. Dr. Sıddık KORKMAZ / İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi Dekanı

Küreselleşen Dünyada Dini Kimlikler ve Mezhepler

Günümüzde dünyanın evrensel bir köy haline geldiği, kabul edip etmememize bakmaksızın kendini bir gerçeklik olarak dayatmış durumdadır. Böyle bir zaman diliminde artık küresel sorunları görmezden gelmenin herhangi bir anlamı yoktur ve bu tavrı benimseyen toplumların uzun vadede hayatta kalma şansı da pek görünmemektedir. Başta dinî kimlikleri olmak üzere, kültür, gelenek, dil ve benzeri alanlar üzerinden şekillenen ilişki biçimleri ciddi tehdit altındadır. İnsanlara küresel düşünüp yerel davranmak tavsiye ediliyor olsa da küresel düşünüldüğünde yerelliği, yerel düşünüldüğünde de küreselliği kaybetme gerçekliği ortaya çıkmaktadır. İksinin ortasında bir yol bulmak zorlaşmakta ve kimlik krizlerine sebep olmaktadır.

İslâmî olan insanî olandır. İnsanî olan da İslâmî olandır. Bu denklemin bozulduğu yerde bir sorun vardır. Bu sorun bilgi vasıtası ile giderilebilir veya giderilmelidir.

Küreselleşme kabul veya ret edilecek bir akide veya bir düşünce değildir. Küreselleşme güncel bir durum, reel bir olgu ve içinde yaşadığımız çevreyi oluşturan gerçekliktir. İletişim, taşımacılık, ulaşım, haberleşme veya internetin yaygınlık kazanması sebebiyle iç içe olduğumuz bir dünyada yaşamaktayız. Eskiden Ermeniler ve Rumlar üzerinden tarihi bir gerçekliğimiz olan farklı dine mensup bir Hristiyan, Yahudi veya Budist'in komşumuz olma ihtimali artık günümüzde kendiliğinden gerçekleşen durum olmuştur. Bilhassa medya, televizyon, sinema gibi etkenler aracılığıyla bu gerçeklik evlerimizin içine dahi girmiş durumdadır. Düşünsel olarak, dinî veya millî gerekçelerle her ne kadar bu gerçekliğe zaman zaman tepki gösteriyor olsak da fiilî olarak zaten kanıksamış ve kabullenmiş olduğumuzu galiba yeniden keşfetmemiz gerekmektedir.

Gayr-i Müslim diye tanımlanan kültürlerin büyük bir kısmının küresel gerçeklikle uyum konusunda pek bir problemi görünmemektedir. Sorunun parçası olanlar genellikle Müslümanlardır ve yeryüzünün sorunlu bölgelerinin çoğunluğunu

İslâm dinine mensup olanlar teşkil etmektedir. Müslümanların din ve kültür ilişkisi konusundaki düşüncelerini, küreselleşme gerçekliğinden yola çıkarak, yeniden ele almaları gerekmektedir. Dinin özünü inancın oluşturduğu ve kültürün inanç içinde yer almadığını fark etmek, işlerini kolaylaştıracaktır. Din genellikle inanç ibadet ve ahlak olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede kültür, ibadet ve ahlak kategorisine denk düşmektedir. İbadetlerin temelini mekâsıdu's-şerîa, ahlakın esasını da ihsan veya empati eksenine oturmuş iyi insan olma teorisi oluşturmaktadır denilebilir. Müslüman âlim ve aydınların teorilerini geliştirirken bu ilkeleri rehber edinmeleri ve bu çerçevede geliştirilmiş bir dil kullanmaları daha gerçekçi olacaktır.

Bütün genişliği ile birlikte yeryüzünün tamamında ortaya çıkan problemler çoğunlukla din ile ilişkilendirilmektedir. Bu türden tespitlerin gerçekliği elbette söz konusudur. Ancak ortaya çıkan problemlere din âlimi veya aydınlarından cevap beklemek ne kadar doğrudur? Din eğitim ve öğretimi süreci boyunca dil (Arapça) yorum (tefsir-hadis) ve telkin (vaaz ve irşat) tahsili ile vakit harcamış bir insanın; gen teknolojisi,

klonlama, stratejik derinlik, borsa, makro ve mikro ekonomi veya küresel ısınma gibi problemlerle, özel bir ilgisi ya da çalışması yok ise, sadra şifa öneriler ileri sürmesi ne kadar mümkün olur? Üstelik o insanın aldığı eğitim sonucu Şîa veya Sufî teorilerde olduğu gibi, insanlığından çıkıp lahutî başka bir varlığa dönüşme imkân ve ihtimali de yoktur. O halde küresel sorunlarımız her ne kadar din ile ilişkili olsa da aradığımız cevaplar, dinî metinlerden çok, onları yorumlayan veya ortaya koyan insanda olacaktır.

Yüz yüze olduğumuz sorunların çözümüne katkı olmasını umduğumuz çalışmamızda, küreselleşen dünyada dinî kimliklerin yerinin ne olduğu ve ne olması gerektiği ele alınacak, mezheplerin bu süreç içindeki yeri incelenecek ve mezhepler-üstü din anlayışının önemi üzerinde durulacaktır. Küreselleşmenin etkisi ile kaçınılmaz duruma gelmiş olan çok kültürlülüğün, çok-dinliliğin ve farklı etnik yapıların egemen olduğu toplumlarda İslâm kültürünün yeniden ihya ve inşa edilmesine yönelik öneri ve örnekler verilecektir.

1. İslâm Tasavvurları

Din olgusu insanlığın tarihi kadar eskidir ve insanlığın geleceği kadar da uzun ömürlü olacaktır. Çünkü bu realiteden uzak bir medeniyet ya da bir toplum, yeryüzünde neredeyse hiç yoktur. Ateizmi kendisini yine din üzerinden tanımladığı bir tür karşı dinlilik olarak tanımlamak mümkündür. Çoğumuz kendi kimliğimizi dinimiz üzerinde inşa etmekte ve hayatımıza bu çerçevenin sınırları içinde yön vermekteyiz. Birey açısından bu böyle olduğu gibi, bilhassa İslâm toplumları açısından da durum farklı değildir. İran, Suriye, Suudi Arabistan ve Pakistan gibi ülkeler bu gerçeğin aklı gelen ilk örnekleridir. Din'in tek tip insan türü inşa ettiği iddiası gerçekçi değildir. Mesela sadece Hac ve Umre yaparken insanlar birbirine benzemekte ama aynı mekânda (Mekke-Medine) dinî görevleri bittikten sonra hızla başkalaşmaktadırlar. Başta millî kimlikleri olmak üzere kültürel farklılıkları hızla kendini hissettirmekte, din anlayışlarına kendi varlıklarından neler kattıklarını orta yere sermektedir.

Müslümanlar açısından İslâm'dan başka bir dinin hak ve gerçek olduğu iddiası kabul edilebilir değildir. Çünkü Allah katında tek din İslâm'dır. Ancak sosyolojik olarak Müslümanlar katında birçok İslâm vardır ve herkes kendi dinini Allah katındaki din olarak kabul eder (Her hizip kendinde olanla övünür. Rûm, 30/32). Bu durum İslâm ve İslâm anlayışlarının doğal olarak birbirinden farklı olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. İslâm anlayışları hem gelenekte hem de günümüzde mezhep olarak isimlendirilmektedir. Başka bir ifade ile din (İslâm), Allah katında olana, mezhep de (mezhepler) kul katında olana tekabül etmektedir. Müslümanların kendilerini değil de kendi düşüncelerini Allah katında olana denk veya yakın düşürme görevi ortaya çıkmaktadır (Evkuran, 2013b: 123). Bu kutlu çabayı /hakkı sadece kendilerine değil, kendileri gibi olan öteki Müslümanlara / başkalarına da tanımları beklenir.

Her dinde farklı mezheplerin bulunması nasıl bir sosyolojik gerçeklik ise İslâm tarihinde farklı mezheplerin bulunması da aynı şekilde bir vakiyadır. Mezhepler veya onların ortaya koyduğu farklı İslâm tasavvurları yadigar olacak bir husus değildir. Günümüzdeki bir ucu Çin'den başlayıp, diğer ucu Atlas Okyanusu'na

Mezhepler beşerî oluşumlardır. Kur'ân-ı Kerim'de herhangi bir mezhebin faziletinden veya önceliğinden söz edilmez. İslâm'ın temel ilkeleri ve insan aklının kullanılmasının önemi anlatılır.

sahillerine, öte yandan bir ucu Sibiryâ'dan başlayış diğer ucu Endonezya-Malezya sınırlarına ulaşan Müslüman toplumlarını tek bir mezhep veya kültür içinde toplamak mümkün değildir (Hassan, 2010: 208). Ancak bu Müslümanları, kendileri gibi olmayan kültürle ve kişilere karşı müsamahalı hale getirmek imkân dâhilindedir. İslâm dininin tabiatı buna uygundur ve hatta teklif ettiği küresel yapı bu çerçevededir. Böyle olmasının en büyük kanıtı Kur'ân-ı Kerim'de Allah Teâlâ'nın herkesin iman etmesinin mümkün olmadığını beyan etmesi veya insanlardan bir kısmının inkâr edeceğini haber vermesidir. Buna ilaveten melekler gibi bir kavmin yaratılmayıp, bir kısmının inkâr ve bir kısmının da iman ettiği insan neslinin yaratıldığını haber veren âyetler hatırlanabilir.

Sahip olduğumuz İslâm kültür ve geleneğinin yeniden yorumlanarak evrensel hale getirilmesi açısından şu rahatlıkla söylenebilir: İslâmî olan insanî olandır. İnsanî olan da İslâmî olandır. Bu denklemin bozulduğu yerde bir sorun vardır. Bu sorun bilgi vasıtası ile giderilebilir veya giderilmelidir. Dinî kimliklerin yerinin ne olduğu ve ne olması gerektiği sorusuna dönüldüğünde, bu kimliklerin geçmişte nasıl inşa edilmiş ise, günümüzde de yeniden inşa edebileceği cevabına varılabilir.

2. Kimlik ve Mezhep

İnsanlar dinlerini mezhepleri üzerinden yaşarlar ve bu süreçte bir kimlik oluştururlar. Mezhep bu kimliğin sosyal veya tanımlanmış adı olmaktadır. İslâm'ın yayıldığı coğrafyalarda var olan eski kimliklerin birçoğu İslâm adı altında temsil edilir olmuştur. Siyasetle ilgili olarak cahiliye döneminin aşirete dayalı yönetim geleneği, Hulefâ-i Râşidîn döneminde yeniden gün yüzüne çıkmış ve toplumun belirgin vasfı haline gelmiştir. Muâviye ile Ebû Zer arasında geçen "mâlullah" veya "mâlu'l-müslimin" tartışması Suriye bölgesinde yaygın ve oturmuş olan eski Roma / Bizans ekonomi yönetim anlayışı ile kavga ve ganimet anlayışına dayalı eski çöl / bâdiye kültürünün çatışması olarak algılanabilir. Emevîler ile Hâricîler arasında uzun yıllar devam eden savaşlar itaatsizlik kültürü ile devlet veya toplu yaşama kültürünün uzantısı olarak düşünülebilir.

Şehirlerin kültürel kimlikleri din anlayışlarını doğrudan etkilemiştir. İslâm öncesi dönemde

Tabiatı itibariyle siyaset bir arada yaşama sanatı olmak zorundadır. Müslümanlar bu ihtiyacın alt yapısını geliştirmek durumundadırlar. Azınlığın çoğunluğa tahakkümü ve çoğunluğun azınlığa tahakkümü anlayışı, İslâmî olarak tanımlanamaz. Hak ve hukuk üzerinden bir siyaset geliştirilmeyip, politik veya dinî kimlikler üzerinden yönetim biçimi şekillendirildiğinde, ortaya çıkan siyaset zulmün aracı haline gelecektir. İnsanların hayatını ihya etmesi gereken siyaset bu noktadan itibaren rezalete dönüşecektir (Sen, 2010: 36).

putlar üzerinden tanrı fikrini malzeme edinerek, istismar ve çıkar üzerinden ticari geçim elde eden Mekke putperestleri ile Yahudi, Hristiyan ve diğer müşriklerin bir arada yaşadığı, farklı din ve kültürlerle müsamaha ile bakabilen, akrabalık, yani insanın var olma hakkını gözetken Medine kültürünün Hz. Peygamber'e olan tavırları farklı olmuştur. Basra, Kûfe ve Semerkand gibi farklı kültür ve eğitim geleneğinin var olduğu şehirlerde Mutezile, Eşarilik ve Matürîdîlik gibi bilgiye dayalı yönleri ağır basan mezhepler gelişirken, Harura, Nehrevan, Necd ve Afrika gibi bölgelerde eylem ve taklide dayalı Harcılık, Vehhâbîlik veya tasavvufî akımlar yayılmışlardır. Yahudilik, Hristiyanlık, putperestlik ve İslâm'ın egemen olduğu güney doğu Akdeniz bölgesinde Nusayrîlik gibi bir mezhep oluşurken, aynı şekilde Zerdüştlük, Maniheizm, Sabîîlik, putperestlik ve İslâm gibi dinlerin yayıldığı bölge olan Kuzey Irak coğrafyasında Yezidîlik gibi anlayışlar ortaya çıkabilmiştir.

Hint-Asya kültürünün egemen rengini dünyayı önemsememek olarak tanımlamak mümkündür. Bu kültür çevresinde Nakşîlik, Kadîrîlik, Çiştîlik, Yesevîlik gibi önemli tarikat ve tasavvuf akımlarının yetişmiş olması yadırganacak bir durum değildir. Aynı şekilde dünyayı eskiden beri önemsemeyen Afrika kültüründe tasavvufun önemli bir yere sahip olduğu veya bu kültürün egemen olduğu diğer bölgelerde tasavvuf kültürüne yakın öğeler taşıyan Hristiyanlığın–emperyalizm kanalıyla olsa da– yaygınlaşması şaşırtıcı değildir.

Kimliklerin din anlayışları üzerinden oluşturulması sosyal çatışmaların ve kavgaların da sebebi olabilmektedir (Pamuk, 2014: 201). Uzun süre devam eden Hindularla Müslümanların veya Sihlerle diğer din mensuplarının, Katoliklerle Ortodoksların savaşları din adı altında yapılan kimlik oluşturulması veya oluşturulan kimliğin sürdürülebilmesi kavgasıdır. Bu çatışmaların her birinin sosyal ve siyasî zeminleri bulunmaktadır.

Günümüz İslâm coğrafyasında, dinî kimliklerin oluşumu daha bir kırılğan ve daha bir kaygan zeminin üzerinde durmaktadır. Osmanlı'nın bakiyesi olan Ortadoğu coğrafyasında mezhepler dinî kimlikleri belirlemekte ve insanların hakikatle veya reel hayatla ilişkilerini zaman zaman da olumsuz yönde etkilemektedir. Osmanlı'dan sonraki dönemde gerek bölgenin âlimleri veya aydınları gerekse, kitleler kültürel olarak ortaçağdan kopmuş değildir. Hayat biryandan hızla akıp giderken bu bölgenin insanları ısrarla geçmişte yaşamının faziletine inanmakla kendilerini teskin etmektedirler. Bu realitenin arkasında modernleşmenin dinsizlik gibi sunulmasının katkısı büyüktür. Modernleşme bir ilke olmaktan ziyade bir olgu iken, bu realitenin görülmesi bir yana, var olan gerçekliği dışlayıcı

Hint-Asya kültürünün egemen rengini dünyayı önemsememek olarak tanımlamak mümkündür. Bu kültür çevresinde Nakşîlik, Kadîrîlik, Çiştîlik, Yesevîlik gibi önemli tarikat ve tasavvuf akımlarının yetişmiş olması yadırganacak bir durum değildir. Aynı şekilde dünyayı eskiden beri önemsemeyen Afrika kültüründe tasavvufun önemli bir yere sahip olduğu veya bu kültürün egemen olduğu diğer bölgelerde tasavvuf kültürüne yakın öğeler taşıyan Hristiyanlığın–emperyalizm kanalıyla olsa da– yaygınlaşması şaşırtıcı değildir.

Bilim ve kültürü inşa eden beyinler özgürlüğü yaşam tarzı haline getirmiş kimselerden oluşmaktadır. İslâm'ın bir din olan yönü bir de kültür olan yönü bulunmaktadır.

baharı adı altında başlayan hareketler ve bilhassa günümüzde bütün çirkinliği ile devam eden Suriye olayları artık İslâm coğrafyasında yer alan eski düzenlerin yürümeyeceğinin göstergesidir. Mezhepler eksi ile olan olumsuz bağlantıları tahrik etmekte ve mezhepçilik anlayışını tetiklemektedir. Mezhepçilik insanları bilgi ve kültüre kapalı hale getirmekte, onları körleştirmekten başka bir işe yaramamaktadır. Din insanların hayatını güzelleştirmek için gelmiş bir kurum iken, kültürel, etnik veya mezhebî kimlikler sebebiyle var oluş sebebini gerçekleştiremez hale gelmektedir. Sorunları yaratan insan olduğuna göre çözümleri bulması gereken de insan olmalıdır. Sıkıntıların üzerine çeşitli kimlikler giydirmenin, hakikati bulmaya herhangi bir katkısı yoktur (Volkan, 2009: 238). Dinlemek ve anlamak yerine tartışmayı seçmek ve yanlışları kabullenmemek doğru bir tutum değildir.

Günümüz İslâm coğrafyasının çoğunda, bilhassa Orta Doğu'da devlet ve siyasî kurumlar bulunmamaktadır. Bunun yerine aile, aşiret, kabile yapıları veya diktatör rejimleri yer almaktadır. Bu sebeple siyasî veya sosyal sorunlar din kılıfı altında sunulmakta ve din bu otoritelerin meşruiyet kaynağı olarak kullanılmaktadır. Din üzerinden oluşturulan kimlikler bu siyasî çatışmalardan beslenmektedir. Gerek itikadî ve gerekse fikhî farklılıklar üzerinden çatışmalar yaşanmaz iken dinî görünümlü siyasî çekişmeler sürüp gitmekte ve kavgalara neden olmaktadır. Suriye'de Esed rejimini destekleyenlerin çoğunluğunu Nusayrî, Hristiyan veya Dürzî gibi azınlıklardan oluşmaktadır. Bu resim demokrasinin talep veya gelişmesine engel olmakta ve toplumu kavgaya yönlendirmektedir. Oluşturulan dinî kimlikler insanca yaşamının engeli haline gelmektedir.

Mezhepler üzerinden oluşturulan kimlikler, siyasî sorunların çözülmesine engel olmaktadır. Suriye içinde yaşanan sorunların çözülmesi yakın vadede zor görünmesine karşın, İran ve Suudi Arabistan arasındaki problemler veya Mısır'ın girdiği yeni sürecin temelinde var olan laikler ve İhvan veya Selefiller arasındaki çekişmeler de kolay kolay çözülecek gibi görünmemektedir. Tarih boyunca Sünnî-Siî ihtilaflarının gidermeye yönelik ortaya konulan çalışmaların tamamı sonuçsuz kalmıştır. Bununla birlikte Selefiller Siîleri gayri Müslim görürken, Siîlerin içinden de Sünnîlere iyi gözle bakmayan kesimler sürekli var olagelmıştır. Bölgede huzur ve istikrara kavuşabilmek için dinî kimliklerin geriye çekilmesi, bunun yerine insan haklarına dayalı devlet, toplum, kurum ve hukukun egemen olduğu yapılar geliştirilmelidir.

Küreselleşmenin egemen olduğu günümüz dünyasında İslâm kültürünün evrensel ölçekte inşası için eski mirasımızın yeniden okunması gerekmektedir. Tarih şuuru ve eğitim geleneği öncelikle ele alınması gereken hususlardır.

Kadın erkek demeden bütün bireylerin eğitilmesi son derece önemlidir. Adalet temelinde siyaset üretebilmek için demokrasi kültürü içselleştirilmelidir (Evkuran, 2008a: 54). Bireyin hak ve hukukuna saygı ve birey bilinci öncelikli alanlardandır. Din anlayışının, mezhebî kimlikler veya bu kimliklerin tasallutundan kurtarılması gerekmektedir.

Sonuç

Günümüzde bilim ve kültürü inşa eden beyinler özgürlüğü yaşam tarzı haline getirmiş kimselerden oluşmaktadır. İslâm'ın bir din olan yönü bir de kültür olan yönü bulunmaktadır. Bir insanın birçok kimliği olduğu gibi bir dinin birçok mezhebi yani yorumu da bulunabilir. Bir dinin yorumu onun aslının anlaşılmasının önüne geçmemelidir. Toplumlar dinlerini mezhepler veya kültür düzeyinde yaşayabilir. Her insandan aynı seviyede bilgi ve beceriye sahip olmasını beklemek mümkün değildir. Her toplumun bilgi ve kültürde öncüleri olduğu gibi Müslümanların da âlimleri, aydınları, arifleri, yani öncüleri vardır. Bu öncülerin küreselleşme gerçeğinden yola çıkarak, göz önünde bulundurmaları gereken hususlar bulunmaktadır: İslâm dünyasında mezhepler-üstü din anlayışı desteklenmeli, dinî kimliklerin olumsuz yönleri törpülenmeli ve ısrarla demokrasi kültürü geliştirilmelidir. Dünyaya dâru'l-İslâm veya dâru'l-harp gözüyle değil de artık dâru'l-insan gözüyle bakılmalıdır. Tebliğ ve cihadın bu gerçeklik içinde nasıl yapılabileceğinin yolları aranmalıdır. Dünya sadece Müslümanların mülkü değildir. Mezhep mensuplarının İslâm'ı sadece kendi algıları olarak benimsemeleri maalesef ortalığı kasıp kavurmaktadır. İslâm'ın başından beri Müslümanlar, Müslüman olmayan kimselerle bir arada yaşamışlardır. Günümüzde de yaşamalarına herhangi bir engel yoktur. Temel sorun Müslümanların kendi iç problemlerini çözmemeleri veya çözememelerinden kaynaklanmaktadır. Bu sorunların ortadan kaldırılması yine bizzat Müslümanların eliyle olacaktır. Bilgiyle gidilmeyen yolun sonu er ya da geç karanlık olmaktadır. İslâm kendisini aydınlık ve nur olarak tanımlamaktadır.

Kaynakça

- Evkuran, M. (2008). Siyasal Kültür ve Kimlik Sorunu, Yarım Elma Yayınları, Ankara.
Evkuran, M. (2013). Ahlâk Hakikat ve Kimlik –İslam Kelâmında Ahlâk Problemi–, Araştırma Yayınları, Ankara.
Hassan, R. (2010). Müslüman Zihinler, (Çev.) Çenebaşı, E. Doğan Kitap, İstanbul.
Pamuk, A. (2014). Kimlik ve Tarih, Kimliğin İnşasında Tarihin Kullanımı, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.
Sen, A. (2010). Kimlik ve Şiddet, (Çev.) Kardam, A., Optimist Yayınları, İstanbul.
Volkan, V. D. (2009). Kimlik Adına Öldürmek, Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir İnceleme, İstanbul.

İslâm dünyasında mezhepler-üstü din anlayışı desteklenmeli, dinî kimliklerin olumsuz yönleri törpülenmeli ve ısrarla demokrasi kültürü geliştirilmelidir. Dünyaya dâru'l-İslâm veya dâru'l-harp gözüyle değil de artık dâru'l-insan gözüyle bakılmalıdır.

Bekir AĞIRDİR

Komşuluğun Yeni Halleri

Dilimizde “Komşu komşunun külüne muhtaçtır” diye bir söz var. Bu sözün ima ettiği şey, komşuluğun yalnızca bir mekânsal paylaşım olmadığıdır. Komşuluk aynı zamanda derdi de sevinci de paylaşmak. Hatta biliş, tanış olma halinden öteye, hayattaki varoluş biçimlerinden ya da zeminlerinden birisi komşuluk.

Dilimizde komşuluk gibi mekânsal aidiyetten, mekânsal paylaşımından kaynaklanan bir başka ilişki tanımlı daha var: Hemşerilik.

İki kavram da bir ilişki biçimi ama aynı zamanda dayanışma, ahlaki değerler, gündelik hayat pratiklerini de belirleyen bir ilişki biçimi. ‘Mahalle baskısı’ kavramının ilk üretildiği, ahlaki ve kültürel kodlamaların ilk karşılaştığı, sınındığı sosyalleşmenin ilk basamakları... Yürümeye başlayan bebeğin aileden sonra akrabalarla beraber ilk karşılaştığı insanlar komşular.

Yaşı 40'ın üzerindeki hemen hepimizin, gençlerin de bir kısmının nostaljik komşu anıları, hikayeleri var muhtemelen. Ancak yine muhtemelen yaşı 40'ın üzerindeki son zamanlarda sıkça kullandığı bir söz var: “Sokakta düşüp, yuvarlansak kimse dönüp, bakmaz.”

Karşı dairenizde oturanların adını, soyadını bu yazıyı okuyan kaç kişi söyleyebiliyor? Apartmanınızdakilerle en son ne zaman bayramlaştınız? Bayramlarda komşuların çocukları gelirse diye bayram şekeri hazır ediyor musunuz? Karşı daireden gelen çocuk ağlama sesine en son ne zaman dertlendiniz?

Bayramlarda komşularla her zaman bayramlaşırım diyenler %54, Kürt komşu

istemem diyenler %58. Böyle birçok sayısal veri sıralamamız mümkün.

Ercan Kesal'ın ‘Cin Aynası’ kitabındaki cümlesi ise bugünlerin ruh halini tam anlatıyor: “Kimsenin birbirine acımadığı, birinin ötekine yardım etmeyi aklından dahi geçirmedeği, soğuk ve umutsuz bir dünyada yaşıyoruz. Yalnızlıktan korktuğumuz ama sürekli yalnız kalmaya çalıştığımız, yalnızlığımızın yetmediği ve bitmediği bir çağdayız.”

Komşuluk ölüyor mu? Yoksa önemini mi kaybediyor? Belki biçimleri değişiyor. Tarım ve sanayi toplumlarının yerleşimleri ve gündelik pratikleri içinde önemli bir ilişki zemini ve formatı olan komşuluk, bugünün post modern hayatında anlamını mı kaybediyor acaba? Öyleyse komşuluk yerine geçen ne? Ya da yeni komşuluk biçimleri ne?

KOMŞULUK ANLAM VE BİÇİM DEĞİŞTİRİYOR

Nostaljik duygular üreten ilişki biçimiyle komşuluk yok oluyor. Adının komşuluk olup olmadığını bilemem, ama giderek başka ilişki biçimleri komşuluk diye tanımladığımız şeyin yerine geçiyor.

1950'li yılların başında 21 milyon olan Türkiye nüfusunun %75'i kırlarda yaşıyordu. Yetmişli yılların başında nüfus 35 milyon

nüfusun %62'si kırlardaydı. Kalkınma ve modernleşme sürecinin hızlanmasıyla beraber kentlere göç başlamıştı. 2000 yılına geldiğimizde ülke nüfusu 67 milyona ulaştı, kırlarda yaşayanların oranı %35'e düştü, kentli nüfus %65'e yükseldi. Bugün 80 milyonluk nüfusun, adı köy olan yerlerde yaşayanı yalnızca %7 ya da nüfusu 2000'in altındaki yerleşim yerlerinde yaşayanların nüfusu %16. Artık kentleşmiş bir Türkiye var karşımızda.

KONDA araştırmalarıyla gündelik hayat pratikleri yanı sıra ahlaki ve kültürel değerlerin neredeyse tümüyle farklılaştığını tespit ettiğimiz kent ve metropol ayrışmasına dikkat çekmeye çalışıyoruz. Nüfusu 2 bin ila 500 bin arası olan yerleri kent, bütünleşik kent nüfusunun 500 bini aşığı yerleri metropol olarak tanımlıyoruz. Bugün ülke nüfusunun yarısı 11 metropole yığılmış durumda. Nüfusun %34'ü kentlerde ve %16'sı kırlarda yaşıyor. Yalnızca kentleşmiş değil metropolleşmekte olan bir Türkiye'de yaşıyoruz.

Kırlarda ve kentlerde komşuluk, hemşerilik gibi varoluş, ilişki, dayanışma biçimleri, mahalle baskısı gibi kavramlara kaynaklık eden ahlaki ve kültürel kodlamalar çalışıyor. Ama metropollerde bunların artık anlamı geleneksel tanımlarından çok farklı.

METROPOL HAYATINDA KOMŞULUK MÜMKÜN MÜ?

Bir yandan metropolleşme nedeniyle bilmediğimiz, tanışık olmadığımız, muhtemelen çok büyük coğrafi ve insani kısmıyla hayatımız boyunca karşılaşmayacağımız kalabalıklar halinde yaşıyoruz. Örneğin İstanbul'da yaşayan 18 yaş üstü yetişkin nüfusun %21'i Boğaz'ı, %14'ü Eyüp Sultan'ı, %15'i Taksim Meydanı'nı, %18'i Sultanahmet Meydanı'nı görmemiş. Diğer yandan iletişim, ulaşım ve bilişim teknolojileri nedeniyle tümüyle değişmiş bir gündelik hayat ritmiyle yaşıyoruz. Çok boyutlu, çok aktörlü, belirsizlik esaslı, zaman ve mekândan giderek bağımsızlaşan bir hayat ritmi metropollerdeki.

Artık mahalleler inşa etmiyoruz. Kimliksiz apartmanlar ve giderek kimliksiz şehirler inşa ediyoruz.

Her gün daha da kalabalıklaşan metropollerde insanların arasındaki mesafeler kısalıyor, uzaktakilerle ilişki mesafesine yaklaşıyor. Aynı sitelerde oturmaya başlamışken, aynı plazalarda çalışmaya başlamışken ilişki mesafesi selam mesafesine dönüşüyor. Öyleyken temas ve ilişki olanağı artarken neden komşuluk ve benzeri ilişki biçimleri güçlenmiyor da aksine zayıflıyor? Ya da nerelerde, kimlerde yeni ilişki biçimleri geliyor da bazı yerlerde, kümelerde ilişkisizlik ağırlık kazanmaya başlıyor?

Önemli değişimlerden birisi konut ve mahalle mimarisinden kaynaklanıyor. Artık mahalleler inşa etmiyoruz. Kimliksiz apartmanlar ve giderek kimliksiz şehirler inşa ediyoruz. Gözünüzü bağlayıp götürsek Beylikdüzü'nde mi Nevşehir ya da Denizli'de mi olduğunuzu ayırt edemeyeceğiniz mekânlar inşa edip, buralarda hayat kurmaya çalışıyoruz. Ortak hayata eğer katılıyorsak apartman toplantılarından ibaret.

İkincisi mesafeler daralıyor olsa da gelenlere, bize doğru yaklaşanlara karşı önyargılarımız, ‘ötekileştirici’ ezberlerimiz daha güçlü. Çünkü ülkenin 200 yıla yakındır peşinde olduğu kalkınma ve modernleşme sürecinin ürettiği farklılıklar, sorunlar uzlaşarak çözülmediği için siyasileşmiş, hatta kutuplaşmış durumda. Kutuplaşmaların ürettiği ruhi ve zihni ambargolar ötekileştirmenin tetikçisi haline dönüşmüş. İnsanların %52'si öteki olarak tanımladığı birisini komşu olarak istemiyor, %64'ü öteki olarak tanımladığı birisi komşusu olarak yaşıyorsa bile ilişki kurmuyor.

Üçüncüsü, metropoldeki hızlı gündelik hayatın ritmi belirsizlik ve karmaşıklık esaslı. Bu gündelik hayat pratiği endişe duygusu ve güvenlik ihtiyacını tetikliyor. Toplumun %55'i gelecek endişesi taşıyor. Gelecek algısı ortalama 10 yıl ve toplumun üçte biri gelecek deyince 3 yıldan daha ötesini tahayyül edemeyecek derecede kurumlara güvensiz. Hukukun üstünlüğüne güven son derece düşük; insanların mahkemelere yolu düşse,

En sık tıkladığınız Facebook hesabı, her gün ne yazmış diye baktığınız Twitter fenomeni, referans aldığınız bir internet sitesi ya da bir blogger size karşı dairenizde yaşayanlardan daha yakın artık.

Genel gündelik hayat ritmindeki değişim ya da bize özel kültürel, siyasal nedenlerle komşuluk, hemşerilik gibi ilişki biçimlerinin geleneksel tanım ve anlamları giderek zayıflıyor. Komşuluk metropol hayatı içinde ihtiyaç duygusu zayıflayan bir ara form olma haline doğru itilerek zayıflıyor.

zengin-fakir olma haline göre ayrımcılık göreceğini düşünüyor. Tanıştığı insana ilk anda güven duyanlar yalnızca%9. Bu olumsuzlukları ötekileştirmelerle, kutuplaşmalarla tetiklediğinizde ilişkiye gönülsüzlük, isteksizlik esas hale geliyor.

KOMŞULUĞUN FONKSİYONLARI İKİ FARKLI YÖNE DOĞRU KAYIYOR

Böyle bir gündelik hayatın içinde insani ilişki komşuluk, hemşerilik gibi ortak alandan daha özel ve dar olana ya da daha genel ve soyut alana doğru, iki yönlü biçimde değişiyor.

Aile tanımı kırlardaki biçiminden değişiyor. Geniş aile kentleşmeyle beraber çekirdek aileye dönüşüyor, şu anda da ülke ortalama hane nüfusu 3-8 kişi. Ama aile tanımı "duygusal, ilişki bazlı geniş aile" biçiminde genişliyor. Mekân paylaşımı daralsa da bugünün teknoloji ve imkânları sayesinde aile, aile değerleri, aile pratikleri daha da önemli hale geliyor. Diğer yandan kimlikler, yeni aidiyetler, mezun olunan okul ağ ve örgütleri, taraftarı olunan takım ağları, köy-kasaba güzelleştirme demekleri, mezuniyet günleri ya da hemşeri piknikleri gibi başka kimlik ve ilişki zeminleri gelişiyor. Daha geleneksel hayatın sürdürüldüğü metropol mahallelerinde, varoşlarda cami cemaatinden olmak komşuluktan daha ağırlıklı referansa dönüşüyor. Komşuluk için bahane kalmıyor.

En sık tıkladığınız Facebook hesabı, her gün ne yazmış diye baktığınız Twitter

fenomeni, referans aldığınız bir internet sitesi ya da bir blogger size karşı dairenizde yaşayanlardan daha yakın artık. Belediye kültür merkezinde beraber kursa gittiğiniz, sabah yürüyüşlerinizde karşılaştığınız, mahalle sağlık ocaklarında ilaç yazdırma kuyruğunda daha sık karşılaştıklarınız da karşı dairenizdeki insanlardan daha yakın.

Daha da önemlisi komşuluk pratiği kadınların var ettiği, kadınlarla sürdürülen bir ilişki biçimi. Metropol hayatında iş hayatına dâhil olan kadının geleneksel rollerini de taşıma zorunluluğu içinde komşuya, komşuluğa ayıracak vakti kalmıyor. Çalışmayan kadınların önemli bir kısmı ise hala geleneksel ve cinsiyetçi ahlaki kodlamalara mahkûmlar. Bu kısıtlar içinde onların büyük kısmı için yeni komşuları, TV ekranlarındaki gelin evi, evleneceksen gel türü programlardaki figürler artık.

Genel gündelik hayat ritmindeki değişim ya da bize özel kültürel, siyasal nedenlerle komşuluk, hemşerilik gibi ilişki biçimlerinin geleneksel tanım ve anlamları giderek zayıflıyor. Komşuluk metropol hayatı içinde ihtiyaç duygusu zayıflayan bir ara form olma haline doğru itilerek zayıflıyor.

Bu nedenle de komşuluğa nostaljik bakışlar, sözler yerine, yeni gündelik hayat içinde bir ilişki ve dayanışma formatı olarak komşuluğu nasıl tanımlarsak güçlendirebiliriz, komşuluk üzerinden sıkıştığımız kimlik ve kutuplaşma meselelerini aşabilir miyiz gibi yeni sorulara cevap arama zamanıdır.

Bu yazı <http://bekiragirdir.com/?p=2660> adresinden alındıdır.

Happi

Life Sigorta

En Doğru Teminatlar

En Uygun Fiyat Garantisi

Araç Değer Kayıpları

Danışmanlık

HIZLI TEKLİF AL

0(532) 500 68 01

İLETİŞİM

0 (224)

441 4 567

0 (532)

500 68 01

happysigorta@gmail.com
info@happysigorta.com

www.happysigorta.com

Üçevler Mh. Ahıska Cd.
Gençşenocak İş Merkezi 83/36
Nilüfer/BURSA

Çocuklarda Mutsuzluk Hastalığı

Gerek iş yaşamında gerek sosyal hayat içinde giderek mutsuzlaşan yeni bir kuşağın yetiştiğini görmekteyiz. Çocuklara ilgi ve alakanın yoğunlaştığı bu dönemde çocukların mutluluk potansiyeli anne babaları tarafından belirleniyor. İşte çocukların bu anlamda yaşadığı 5 önemli problem...

Anne ve babalar çocuklarının kusursuz derecede başarılı olmasını bekler. Bazı anne babalarda mükemmeliyetçilik öyle takıntı olmuştur ki çocukların çocuksu tavırlarına bile tahammül edemezler ve yetişkin gibi davranmasını isterler.

Prof. Dr. Engin Gençtan, "İnsan Olmak" kitabına girizgâh yaparken; "Burada yazdıklarımı okurken çoğunuz hiç üzerinize alınmayacaksınız, bu davranış şu arkadaşım da var, şu falancanın çocuğu gibi diyeceksiniz. Oysa çoğunda kendinizden çok şey var, öyle okursanız daha çok istifade edersiniz" diyor.

Gerek iş yaşamında gerek sosyal hayat içinde giderek mutsuzlaşan yeni bir kuşağın yetiştiğini görmekteyiz. Çocuklara ilgi ve alakanın yoğunlaştığı bu dönemde çocukların mutluluk potansiyeli anne babaları tarafından belirleniyor. İşte çocukların bu anlamda yaşadığı 5 önemli problem...

KONTROLSÜZ MÜKEMMELİYETÇİLİK

İnsanların objektif olmadıkları ortak konuların başında çocuklarının zekâsı ve kapasitesi geliyor. Çoğu ebeveyn, kendisini çocukların başarısı üzerinden gerçekleştirmek ister. Size bir habermiz var: herkesin çocuğunun süper zeki olma imkânı yoktur. Kaldı ki zekâ da sadece sayısal verilerle ölçülebilecek bir kavram değildir. Bu gerçekle barışmak çocukların mutlu olması açısından çok önemlidir. Bir çocuğun değerini neden onun zekâsı ve okul başarısı belirler? Niçin yaş ve kapasitesinin üzerinde beklentiye girilir? Mesela, çocukların güzel sanatlara olan eğilimi; "Sanat ikinci işi olsun, aç kalır!" savunması yapılarak ilgi duydukları alanlar kötülenmektedir. Anne ve babalar çocuklarının kusursuz derecede başarılı olmasını bekler. Bazı anne babalarda mükemmeliyetçilik öyle takıntı olmuştur ki çocukların çocuk-

su tavırlarına bile tahammül edemezler ve yetişkin gibi davranmasını isterler. Bu çocukların son durumu; beklentiyi karşılamayınca önce kendi gözünde değersizleşme, sonra girişimcilik ve çaba güçlerini yitirmek olarak neticelenmektedir. Böyle baskıcı, beklentisi çok yüksek aile ortamında büyümüş insanları iş hayatında hemen tanırız. Çoğu insanın nefretini kazanmış bu hırslı ve hep başarmaya odaklanmış insanlar acı içindedir. Çünkü insan başarısız olmayı da hayatında normal olarak benimsemelidir. Bunun arka planında çocukluğu ile ailesinin mükemmeliyetçiliği arasına sıkışıp kalmış bu insanlar mutsuz olmakta ve mutsuz etmektedir. Davranışlarında da ailedeki otorite figürü kimse onun onayını alma duygusu hâkimiyetini sürdürür. Hatta ebeveyn vefat etmiş bile olsa, "acaba babam bunu ister miydi, bu kadar başarılı olduğumu görse şaşırır mıydı" gibi kendi isteklerini ve düşündüklerini hep erteleme ve o mükemmeliyetçi, hiç takdir etmeyen figürden onay alma duygusu belirleyici olmaya devam edebilmektedir...

HOŞGÖRÜ VE KURALSIZLIK KİŞİLİĞİ BAL-TALİYOR

Amerikalılar; "Çocuklarınızı çok seviyorsanız, çocuklarınızı çok sevmeyin" der. Aşırı sevginin olduğu, hiçbir kuralın bulunmadığı, sınırların çizilmediği ve çocuğun her isteğinin yerine getirildiği ebeveyn yaklaşımı çok tehlikelidir. İsteklerini erteleyemeyen çocuklar herkesten kendilerine hizmet beklerken, reddedilmeye, hayır cevabına

Evdeki şiddetli kavgalar, aşağılamalar, dargınlık ve hatta kötü bakışlar bile çocukların bilinçaltına yüklenir ve birikir. Zihninde en güvendiği ve örnek aldığı iki kişi sürekli çatışınca nasıl mutlu olabilir?

tahammülü oluşmamaktadır. Obezitenin bu denli yaygınlaşması da kuralsızlık ile açıklanabilir; ne isterse yiyen çocuklar (adı üstünde 'çocuk'lar ve salt akılla karar verirler) beslenme konusunda doğru-yanlış noktasında bilinçsiz oldukları için ilerleyen yaşlarda kontrolü kaybetme seviyesine gelirler. Bu çocuklar, okul yıllarında ve iş hayatlarında hiç negatif geri bildirim almak istemezler. Sabırsız oluşları ertelenemeyen hazları nedeniyle yakın çevrelerinin sevgisi kazanmak konusunda son derece başarısız olurlar. İşin ilginç, kendilerini böyle sevgiye boğan ailelerine karşı sevgileri ve tahammüllerini gösteremiyorlar. Ebeveynlerine sert tepkiler verme veya daha da kötüsü saldırmaya, vurmaya eğilimleri de sıkça karşılaşılan davranışlardandır.

KORUYUCULUK TAKINTISI

Kendi ailesinden ilgi görmemiş ebeveynlerin çoğu, "Benim çocuğum yaşamasın!" diyerek çocuklarını bu değersizlik duygularının kurbanı ediyorlar. Aşırı koruyuculuk ve çocuğun temel kişisel ihtiyaçlarını (yaşının olgunluk seviyesine göre) kendisinin karşılamasına olanak tanılamak, daha çok annelerde görülüyor. Bir anne ile tanışmıştım: 13 yaşındaki kızının ayakkabılarını eğilip bağlıyordu. Herhangi fiziksel veya zihinsel engeli olmayan bu çocuk, yanında annesi yokken bağcıyı çözüldüğünde kendi yetersizliğiyle baş başa kalır. Zamanla bu küçük sayılan eksiklikler ciddi birer özgüven eksikliğine dönüşebilir. Bu çok basit bir örnek üstelik... Başına bir şey gelecek diye yalnız başına iş yapmalarına müsaade edilmeyen çocuklar yaşamı devam ettirmek konusundaki cesaret olgularını geliştiremiyorlar. 15 yaşına gelmiş çocuğun önüne tepsile yemeği koyup, ye diye ısrar etmek normal mi? Aşırı sevginin olduğu ve sorumluluğun hiç olmadığı ortamda yetişen bu çocukların çantası hazırlanır, kıyafetleri organize edilir, ödevleri bile yapılır. Üniversiteye gidince de anneleri gider, evlerini temizler, yemeklerini yapar hatta nasıl yiyeceğini de tarif eder. Sorarsanız hepsinin çok geçerli mazeretleri vardır. Sofrada beş çeşit yemek varken, makarna diye tutturana çocuğa hemen makarna yapıp koyan anne bir bilse yaptığı kötülüğü... Ailede bu bağımlılık duygusuyla büyüyen çocuklar yetişkin yaşamlarında aynı şekilde bağımlı olabilecekleri, kendilerine hizmet edecek bireyler arıyor. Bu tavır, onları sadece kendisini düşünen bencil bir kişiliğe sürüklüyor. Aradıklarını bulamadıklarında ve istekleri yapılmadığında çok mutsuz ve memnuniyetsiz oluyorlar. Bu çerçevede yetişen bireyler mesleki hayatında, iş ortamına uyumsuzluk ve negatif durumlar yüzünden çok sık iş değiştiriyor. Ayrıca kısıtlanan çocukların becerilerini ortaya çıkarmaları da engellendiği için çoğu potansiyelini hiç kullanamıyor ve kendisine bir gelecek hazırlayamıyor.

EBEVEYNLER ARASINDAKİ MUTSUZLUK ÇOCUKLARA BULAŞIYOR

Anne babalar çocuklarını çok seviyor ama çocuğun en ihtiyaç duyduğu şeyin birbirini seven ve saygılı ebeveynler olduğunu unutuyor. Sürekli çatışılan, stres ve gerginliğin olduğu ev ortamı çocuğun ruhsal gelişimine ciddi yan etkiler yapıyor. Dikkat ederseniz yetişkin yaşamında kaygı bozukluğu olan kişilerin çoğunun çocukluğunda anlaşılamayan ebeveyn hikâyesi bulabilirsiniz. Evdeki şiddetli kavgalar, aşağılamalar, dargınlık ve hatta kötü bakışlar bile çocukların bilinçaltına yüklenir ve birikir. Zihninde en güvendiği ve örnek aldığı iki kişi sürekli çatışınca nasıl mutlu olabilir? Ailede mutluluğu tanımayan çocuk yetişkin yaşamında da bu kısır döngüyü sürdürüyor. Olumsuz düşünüyor; ümitsiz yaşıyor ve başkalarına da mutluluk aşılayamıyor. Kendini bu mutsuzluğun içinde yalnız hissediyor. Bunun sonucunda ya içine kapanıyor ve ciddi depresyonlarla boğuşuyor. Ya da kendisi gibi bireylerle veya örnek alabileceğini düşündüğü yanlış kişilerle bir araya gelerek, mutluluğu illegal yollarda arıyor. Hatta ebeveynlerinin çatışmalarını bilinç-üstü yaşayarak, çatışmalarını başka bireylere yansıtıyor...

İLGİ-SİZSİZİNİZ

Ebeveyni olduğu halde ilgisiz ve sevgisiz bırakılmış çocuklar... Anne-babaların hep başka ihtiyaç ve öncelikleri vardır. Bu öncelik bazen iş, bazen başka bir ilişki bazense kendilerine aşırı düşkünlükleri... Çok ve kalitesiz zaman çocukları memnun etmez. Az da olsa değerli vakit geçirmek çok daha etlidir. Bu vakit içerisinde onun yanında durmak veya onu izlemek bile... Çocukların yaşı kaç olursa olsun; sevdiği-sevmediği şeyler ve yaşantısı hakkında bilginizin olması, ona verdiğiniz zamanın da kanıtıdır. Nitekim onu dinlemek ve ona saygı göstermek de sevginizin bir başka yansıması olarak çocuğun ihtiyaç duyduğu davranışlardandır. Baktığımızda bunlardan yoksun bireylerin çoğaldığı bir toplum bir faciaya doğru ilerlemektedir. Önemli bir örnek ki, insanlığa çok zarar vermiş suçlu çoğu insanın bir diğer ortak özelliği; sevgisiz ve ilgisiz büyümüş olmalarıdır.

Bir çocuğun sevgiye, ilgiye, değer görmeye ve desteklenmeye çok ihtiyacı vardır. Bunun yanında elbette bilinçli ebeveynlerinin doğru-yanlış anlatmasına ve iradelerinin gelişmesi için deneyimlemeye de ihtiyaç duyarlar. Çocuklara yansıtılan her davranış, önce bireyin, sonra da toplumun geleceğine filiz verecek; yani ne ekilirse o biçilecektir. Doğru adımlarla çocuklara yaklaşmak, onların gelişiminde daima pozitif etki oluşturacaktır. Çünkü büyümenin ve güzel vasıflarla yetişmenin en güçlü formülü, ölçülü sunulan sevgide saklıdır. Sevgiyle kalın...

Kısıtlanan çocukların becerilerini ortaya çıkarmaları da engellendiği için çoğu potansiyelini hiç kullanamıyor ve kendisine bir gelecek hazırlayamıyor.

Bir Hat Bir Sanat: Bursa Ulu Camii

Batıda 'Hüsn-ü Hat' karşılığında 'Calligraphy' (kaligrafi) kelimesi kullanılmaktadır. Ansiklopediler kaligrafi sözcüğünü "Güzel yazma, genellikle estetik kurallara bağlı kalarak ölçülü yazma sanatı" şeklinde tanımlamıştır. Önce Araplar tarafından kullanılan Arap yazısıyla anılan hat, hicretten birkaç asır sonra İslam ümmetinin ortak değeri haline gelmiş ve "İslam Hattı" vasfını kazanmıştır. İstanbul, Türkler tarafından fethedildikten sonra hat sanatının ölümsüz merkezi olmuştur. Bütün İslam dünyasında tartışmasız kabul edilen bu gerçek en güzel biçimde şu sözlerle ifadesini bulmuştur: "Kur'an-ı Kerim Hicaz'da nazil oldu, Mısır'da okundu, İstanbul'da yazıldı." Hatta o dönemde İslam âleminde çokça kişi, hat sanatını öğrenebilmek için İstanbul'a koşmuş...

Tarih sahnesine ihtişamlı çıkmış milletler, kültürleri ve ortaya koydukları eserlerle varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Osmanlı, yaşadığı dönemde ulu bir devlet olarak çok kültürlü ve kültüründeki renklerle örülmüş bir yapıya sahiptir. Zengin medeniyet gerçegini işlerken, bu ululuğunun mührü niteliğinde kültür manzumesi oluşturmuş ve şaheserler bırakmıştır. Günümüzde bu eserlerin bazıları hüznle biten bir hikâyenin son cümlesi gibi dururken, bazıları da o ihtişam yıllarının bütün heybetini gelecek asırlara taşımaya devam etmekte, Osmanlı'nın yâdı cemîli olarak yaşamaktadır.

Bunların en önemlilerinden biri de Osmanlı'nın ilk başşehri Bursa'da bulunan ve Ulu-dağ'ın serin gölgesine kurulan Ulu Camii'dir. Osmanlı camileri arasında çok kubbeli anıtsal yapıların ilkidir. Kayıtlara göre Yıldırım Bayezid'in 1396 Niğbolu zaferinden sonra Ulu Camiinin inşaatına başlanmıştır.

Sanatsal ve anıtsal bu payenin içerisinde elbette, olmazsa olmaz, devasa bir mimari güç söz konusudur. Ulu Camii'nin mimari silüetinde: On iki büyük dört köşeli paye üzerine oturan 20 kubbesi bulunmaktadır. Caminin duvarları tümüyle düzgün kesme taş ile örülmüştür. Pencereler ise mermerden yapılmıştır. Pencerelerin duvarlara göre farklı görünmesi, eserlerin farklı ustalara ait olmasından kaynaklanmaktadır. Caminin doğu, batı ve kuzey yönlerinde üç kapısı bulunmaktadır. Bu kapılardan doğu kapısı özgün olup diğerleri sonradan yapılmıştır. Caminin ahşap kapıları cevizden yapılmış olup üzerinde oyma geometrik motifler bulunmaktadır. Kuzeydeki güzel taç kapı, yapının görkemini artıran unsurlardandır.

Mihrabın hemen karşısında, ortadaki üzeri pencere ile örtülü olan kubbenin altında bir şadırvan bulunur. Bu şadırvan da caminin özgün vasıflarından biridir. Şadırvan, Osmanlı devletinin ilk yıllarında, Türklerin suya olan ilgilerinden kaynaklanarak konulduğu tahmin ediliyor. Tüm bu yapısal detay; yüzyıllardır büyük depremlere ve kültürel çözülmelere karşı direnmiş bir Ulu Camii'ni bize sunmaktadır...

Duvar ve direklerinde 87'si sabit, 105'i levha halinde toplam 192 yazı vardır. Arapça yazı biçiminin kûfi, sülûs, nesih, rika, tâ'lik, reyhanî, dîvan ve bize has tuğra yazısıyla hattın on üç çeşidinin uygulandığı Ulu mabet, bir hüsn-ü hat müzesini andırmaktadır.

"BİR HÜSN-Ü HAT MÜZESİ: ULUCAMİİ"

Duvar ve direklerinde 87'si sabit, 105'i levha halinde toplam 192 yazı vardır. Arapça yazı biçiminin kûfi, sülûs, nesih, rika, tâ'lik, reyhanî, dîvan ve bize has tuğra yazısıyla hattın on üç çeşidinin uygulandığı Ulu mabet, bir hüsn-ü hat müzesini andırmaktadır.

Ulu Camii'ndeki levhalarda en çok Allah (cc) isimleri, ayetler, hadis-i şerifler ve kıbar sözler vardır. Bunlar iman, amel, cömertlik, fedakârlık, sabır, şükür, istişare, adalet, idare, namaz, hac, miraç gibi birçok konudan bahsetmektedir.

Bu değerli sanat üslubuyla tanışanlar, Arapça okumayı bilseler dahi, bu sanatın inceliğinden ve sırrından olsa gerek, bir yazı kolaylığında metinleri okuyamamaktadır. Biz de küçük bir araştırma yaparak levha ve yazıların içeriklerini öğrendik. Buyurun Ulu Camii'ni bir kez de anlamıyla keşfedelim...

Şadırvanın mihraba dönük yanında(sağda), caminin 12 büyük ayağından birisindeki levhada, bir hadis-i şerif bulunmaktadır: "Sabreden zafere erer."

Şadırvanın etrafındaki direklerin üst kısmına Âyetel-Kürsi nakşedilmiştir.

Üç kapılı Ulu Camii'nin doğu ve batı kapılarının üstünde iki büyük levhada üç âyet, birbirini tamamlar şekilde yazılmıştır: "Allah ilmi ve kudretiyle onları, arkalarından kuşatır. Hayır, hayır! Kur'an onların iddia ettikleri gibi beşer sözü değildir. O, Levh-i Mahfuz'da olan pek şerefli bir Kur'an'dır." (Büruc; 85/20-22)

Batı kapısının yanında girişin sağındaki levhada bir âyet bizleri karşılamaktadır: "İşler hakkında onlara danış." (Al-i İmran; 3/159) İstişarenin önemini anlatan bu âyet; Peygamber Efendimiz (sav) döneminden beri devlet anlayışının özünde çok önemli bir kıtas olmuştur.

Bir yanda, işlemeli güzel bir çerçeve içinde sülûs yazı harfleri tahtadan oyulmuş ve kadife zemin üzerine yerleştirilmiş levhada, Efendimiz (sav)'in "Dilde hafif, terazide ağır..."

Bursa Ulu Camii

İnşası: 1396-1400

Yaptıran: Yıldırım Bayezid

Mimar: Ali NECCAR (Hacı İvaz Paşa)

Özellikleri:

Yüzölçümü: 2215 m2

Kapasite: 7000-8000 kişi

Mimari Üslup: Selçuklu-Osmanlı

Kapı sayısı: 3 (1 mermer, 2 ağaç oyma)

Duvar kalınlığı: 2-3,1 m

Kubbe Sayısı: 20

Kubbe Çapı: 11 m

Kolon Sayısı: 30 (18+12 fil paye)

Şadırvan: 65 m2

Hat Eseri: 192

“Mülkün ve melekutun sahibi olan Allah’ım, Sana sığındım ve Sana tutundum! Sen izzet ve azamet sahibisin. Büyüksün ve ceberut âleminin de sahibisin. Sana tevekkül ettim. Sen devamlı dirilik üzerinesin, uyumaz, uyuklamaz ve ölmezsin. Seni tesbih, takdis ve tenzih ederim. Sen bizim Rabbimizsin; meleklerin ve ruhun da Rabbisin. Sen bir olan Allah’sın ve Senin ortağın yoktur.”

sözü bulunmaktadır.

Onun üstünde de duvar yazısı olarak 8 tane ‘Sîn’ harfinin oluşturduğu bir çiçek şekli içinde ‘Nâs Sûresi’ yer almaktadır. Burada dikkati çeken bir detay vardır ki; Arap harfleri hat sanatında, süslemede desen olarak da kullanılmaktadır.

Levhaların birinde Hz. İbrahim (as)’ın Al-lah’a yakarışını anlatan Divan Hattı’yla yazılmış bir hat görülmektedir ve anlamı şudur: “Mülkün ve melekutun sahibi olan Allah’ım, Sana sığındım ve Sana tutundum! Sen izzet ve azamet sahibisin. Büyüksün ve ceberut âleminin de sahibisin. Sana tevekkül ettim. Sen devamlı dirilik üzerinesin, uyumaz, uyuklamaz ve ölmezsin. Seni tesbih, takdis ve tenzih ederim. Sen bizim Rabbimizsin; meleklerin ve ruhun da Rabbisin. Sen bir olan Allah’sın ve Senin ortağın yoktur.”

Onun altında yine 8 tane ‘Vav’ harfinin uçları diğerlerinin başlarına yaklaştırılmak suretiyle, bir daire vücuda getirilmiş ve her ‘Vav’ harfinin içine şu ayetler yazılmıştır: **“Yemin olsun, güneşe ve kuşluğuna; ışı-ğın onun ardından geldiğinde aya; onu (dünyayı) aydınlatığında gündüze; onu karanlıkla örttü-ğünde geceye; göğe ve onu kurana; yere ve onu yapıp döşeyene.”** (Şems; 91/1-6)

Küçük bir levha içinde “Ya Hazreti İmam-ı A’zam Numan bin Sabit” yazısı, İmam Ebu Hanife’nin İslam ilmine kattığı değere görselli-ğiyle eşlik etmektedir.

Hattat Abdulfettah’ın (1814-1896) ‘Besme-le-i Şerif’ yazısının yanında, Kâbe’nin çok eski halini gösteren bir resme değişik yerlerden bakılmasına rağmen kapı hep size dönükmüş gibi görülmektedir. Bu da şaşırtıcı levhalar-dan biridir.

Kâbe resminin altında Allah Lâfz-ı Celali’ni ve onun altında da halkın birçok menkıbeye dayandırarak mistik bir mânâ verdiği, hatta bazılarının önünde namaz kılmaya özen gös-terdiği güzel bir ‘Vav’ harfi görülmektedir. Hat sanatında çeşitli anlamlar yüklenen bu harf, aynı zamanda Ulu Camiinin de en çok dikkat çeken eserlerini meydana getirmiştir.

Evliya Çelebi’nin, «Çiçek resimleriyle yazılarını cihan ressamı toplansalar yapamazlar.» dediği minberin, mihrap tarafından güneş sisteminin düzgün ölçülerle mükemmel biçimde işlendiği görülür. Bu minber, ceviz ağacından hiç çivi kullanılmadan oymacılık ve kakmacılık sanatının muhteşem bir örneği olarak sergilenmektedir.

Çiçekleri altın varaklarla yapılmış büyük mihrabın etrafında, sülüsle yazılmış Aye-te’l-Kürsi’yi; Küfi yazıyla İhlas Sûresi’ni ve ayrıca mihrap bloğunun dış kenarını çevrele-yen aşağıdan yukarıya bir ters U şeklinde on altı defa tekrar eden, “Mülkün gerçek sahibi-nin celâl ve ikram sahibi Allah” ifadesi, sanatı vurgulayıcı bir anlama dönüştürmektedir.

Mihrap maksuresinden çıkışta sade fakat çok zarif, sekiz direk üzerine oturtulmuş, ceviz ağacından yapılmış, 1549 yılından beri güzel ve sağlam bir eser olarak kalmış mü-ezzin mahfelindeki “Ya Hazreti Bilal-i Habeşi” yazısı ilk müezzinin billur sesi gibi mabedi süslemektedir.

Simetrik bir çift ‘Allah Hü’ yazısının üstünde ve ortasında bulunan şekiller Mevlâna’nın

duruşunu hatırlatmaktadır. Bu yazının hattatı imzasını atmamış ama yazıyı yazdığı 75 santimetrelilik bir kalemini levhanın sağ yanına asmıştır.

Hünkâr mahfelinin yanında en güzel lev-halardan biri olan, Osmanlı’nın son dönem padişahlarından II. Mahmûd tarafından altın harflerle yazılmış yazı dikkat çekmektedir: “Allah, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder.”

Doğu kapısının sol yanındaki levhada, yine öğütleyici bir âyet vardır:

“Namaz, muhakkak insanı kötülüklerden alıkoyar ve namaz en büyük zikirdir. Allah ne yaptığınızı bilir.” (Ankebut; 29/45)

Yine başka bir levhadaki **“Dikkat edin! Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle mutmain olur.”** (Ra’d; 13/28) âyeti, huzur ve mutluluğun kaynağının ‘Allah’ı anmak’ olduğunu resmetmektedir.

Kuzey cephesine geçtiğimizde müezzinler odasının üstündeki yazı; cami, minare, min-ber, kubbe resmine dönüşmekte ve yazıyla da uygun olarak “Maşaallah”, “Barekallah” ifadeleri sergilenmektedir. Onun altında Pey-gamberimiz (sav)’den: **“Vakit geçirmeden na-maz için acele edin ve ölüm gelmeden tövbe için acele edin.”** nasihatini hat edilmiştir.

Küçük bir levhanın şaşırtıcı görselliğine; ortadan baktığımızda, ‘Allah’ ve ‘Muhammed’; sağdan baktığımızda ‘Ebubekir’, ‘Ömer’; soldan ise, ‘Osman’ ve ‘Ali’ yazıları okunmak-tadır.

Hanımlar bölümünün yanındaki bir levha-da: Hattat İzzet’in (1801-1876) kelime-i şha-det eseri kendini göstermektedir: **“Allah’tan başka ilâh yoktur ve Hz. Muhammed (sav) O’nun resulüdür.”**

Son olarak yine benzersiz bir eserde, muh-teşem bir ayet parıldamaktadır:

“Nur üstüne nur. Allah dilediği kimseyi nuruna götürür.” (Nur; 24/35)

Yazılar rastgele seçilmemiştir. Bilakis, çeşit-li mesajları sanatla hayatımıza taşımaktadır. Bu boyutuyla, ulu mabede ziyarete gelenler; atmosferinden alacağı dinginlik ve huzurun yanında, hayatlarına mânâ kazandıracak âyet ve sözleri okuma fırsatı bulabilmektedir.

Bursa’ya uğrayıp da Ulu Camiini ziyaret et-meden geçmemeli. Eminim Bursa’da yaşayan birçok kişi de ziyaret etme fırsatı bulamamış-tır. Belki bu yazıyı okuduktan sonra bu harika eseri ve içerisinde kozalanmış yüzlerce sanatı canlı görmek isteyenler olur. Belki de bir akşam namazı vakti, Ramazan’ın en serin gününde yolunuz Ulu Camiine düşer...

KAYNAK:

<http://www.bursa.com.tr/ulu-camii-148.html>
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecek-yerler/bursa-ulu-cami>
<http://www.bursaulucamii.com/>
<http://bursaulucamii.com/husnuhat.html>

Hoş Geldin Ya Şehr-i Ramazan

Huzurla, Bereketle...

Mustafa DÜNDAR
Osmangazi Belediye Başkanı

İftar Sonrası
Ramazan Çadırımıza Bekleriz.
Yer: 15 Temmuz Demokrasi Meydanı
(Şehreküstü)

Bu topraklarda küçük iyilikler karşılıksız yapılır

İşte bu yüzden **Mobil Şube** ve **İnternet Şube**'den yapılan **EFT, havale gibi bankacılık işlemleri** ve kamu ATM'lerinden yapılan birçok işlem **BİZDE ÜCRETSİZ.**

Östelik Mobil Şube ve İnternet Şube'den 17.20'ye kadar EFT yapabilirsiniz.